David Grossman
Căderea din timp
POLIROM
2013
— O poveste pe mai multe voci –

Traducere din limba ebraică de Gheorghe Miletineanu

DAVID GROSSMAN (n. 1954) este unul dintre cei mai importanți autori israelieni, cunoscut comentator al politicii Israelului față de Palestina și militant pentru recunoaşterea Palestinei ca stat. A studiat filosofie și teatru la Universitatea Ebraică din Ierusalim, iar după ce și-a încheiat stagiul militar obligatoriu, a lucrat la postul de radio Vocea Israelului. A publicat mai multe lucrări de ficțiune, precum și câteva volume de reportaje și interviuri. Printre romanele publicate de Grossman de-a lungul timpului se numără Copii înzigzag (1994), Cineva cu care să fugi de acasă (2000) și Până la capătul pământului (2008; Polirom, 2012). Volumele lui Grossman au fost premiate atât în Israel, cât și în străinătate, și până în prezent au fost traduse în peste treizeci de limbi. Printre numeroasele premii cu care a fost distins autorul israelian amintim aici premiul Bernstein pentru roman (primit în 1985 și în 1993), premiulăapir (2001), premiul Bialik pentru literatură (2004), premiul JQ Wingate (2004 și 2011), premiul Albatross, acordat de Fundația Günter Grass din Germania (2011), și premiul Medicis filtranger (2011). David Grossman este doctor honoris causa al Universității Catolice Leuven din Belgia și cavaler al Ordinului Artelor și Literelor, titlu acordat de Ministerul Culturii din Franța. În prezent scriitorul locuiește în

Mevasseret Zion, la periferia Ierusalimului, împreună cu soția sa, Michal.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Pe când stau şi-şi iau cina, bărbatul se schimbă la față. Cu o mișcare bruscă, împinge farfuria din fața lui. Cuțitele și furculițele zăngănesc. El se ridică și rămâne-n picioare și pare că nu știe unde se află. Femeia s-a tras înapoi pe scaunul ei. Privirea lui plutește în jurul ei și nu se proptește în nimic, iar ea – o dată a lovit-o, de-acum, nenorocirea – simte numaidecât, iată, că se întâmplă din nou, nenorocirea mă atinge din nou, degetele ei reci sunt pe buzele mele. Dar ce s-a întâmplat? Șoptește ea cu ochii și bărbatul o privește uluit…

— Trebuie să mă duc.

— Unde?

— La el.

— Unde?

— La el, acolo.

— La locul unde s-a-ntâmplat?

— Nu, nu. Acolo.

— Ce-nseamnă „acolo”?

— Nu știu.

— Mă sperii.

— Să-l mai văd măcar o singură clipă.

— Dar ce-o să vezi acum? Ce-a mai rămas de văzut?

— Poate că acolo o să-l pot vedea. Eventual, chiar să și vorbesc cu el.

— Să vorbești?!

9 *

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ:

Și-acum ei se trezesc amândoi, se deșteaptă amândoi.

— Vocea ta, femeie.

— A revenit. Și vocea ta, bărbate.

— Mi-a fost atât de dor de vocea ta.

— Credeam că noi… Că de-acum niciodată n-o să mai…

— Mai mult decât de vocea mea, mi-a fost dor de vocea ta.

— Dar, spune-mi, ce înseamnă „acolo”? Nu există un asemenea loc, nu există niciun acolo!

— Dacă mergem acolo, înseamnă că acolo există.

— Și de-acolo nu există întoarcere pentru nimeni, până acum nu s-a-ntors încă nimeni.

— Fiindcă până acum s-au dus acolo numai morți.

— Și tu cum ai să te duci?

— Eu am să mă duc acolo viu.

— Și n-o să te mai întorci.

— Poate că el așteaptă să venim la el.

— Nu, el nu așteaptă. Sunt cinci ani de-acum, iar el nu și nu.

— Poate că nu-nțelege cum de-am renunțat la el așa, imediat, în clipa în care-am fost înștiințați…

— Uită-te la mine. Privește-mă în ochi. Ce-mi faci tu mie, ce ne faci nouă? Asta sunt eu, vezi? Suntem noi, noi amândoi. Asta e casa noastră. Bucătăria. Vino, șezi. Am să-ți pun supă-n farfurie.

BĂRBATUL:

E frumoasă…

Atât de frumoasă…

E frumoasă bucătăria în clipa asta, când tu pui supă-n farfurie și aici e cald și plăcut, și geamul rece al ferestrei

e-acoperit de abur…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Poate din cauza lungilor ani de tăcere, vocea lui e răgușită, se stinge într-o șoaptă. Nu-și ia ochii de la ea. O privește în așa fel, încât mâna ei începe să tremure.

BĂRBATUL:

Și mai frumoase decât toate sunt brațele tale, rotunde, moi.

Viața e-aici, scumpa mea, am uitat asta pentru o clipă:

viața e acolo unde, într-un cerc de lumină, tu pui supă-n farfurie.

Bine că mi-ai adus aminte: noi suntem aici, iar el este acolo și între aici și acolo trece hotarul dintre două lumi. Pentru o clipă am uitat: noi suntem aici, iar el…

Dar nu se mai poate – nu se poate!

FEMEIA:

Uită-te la mine. Nu, nu cu privirea asta goală.

Oprește-te.

Întoarce-te la mine, întoarce-te la noi.

E atât de ușor să fim tăgăduiți, să fie tăgăduit cercul ăsta de lumină, și brațele

I

astea moi, și gândul că ne-am întors la viață, iar timpul, în ciuda a tot și a toate, pune pansamente subțiri…

BĂRBATUL:

Nu, nu se mai poate așa, nu se mai poate ca noi, ca soarele, ceasurile, prăvăliile, ca luna, perechile, ca pomii de pe bulevarde să-nverzească, nu se mai poate ca sângele în vine, ca primăvara și toamna, ca oamenii, în nevinovăția lor, să existe pur și simplu pe lume, că ai altora, copiii altora, ca lumina lor și căldura lor…

FEMEIA:

Fii atent, spui tot lucruri care…

Pânza de păianjen e-atât de subțire, dar e…

BĂRBATUL:

Noaptea au venit niște oameni, purtau în gură o veste.

Au bătut drum lung, au tăcut grav și poate că-n același timp au gustat acea veste, au lins-o pe furiș.

Și-au dat seama cu uluire de copii că moartea se poate ține-n gură ca o bomboană de otravă, la care ei, printr-o minune, sunt imuni.

Le-am deschis ușa, ușa asta, aici stăteam tu și cu mine, umăr la umăr, iar ei, pe prag, și noi.

— 7 în fața lor, iar ei, plini de milă, măsurați și netulburați, stăteau și-asupra noastră suflau suflare de moarte.

FEMEIA:

Era o liniște îngrozitoare.

În jur dogorea un foc rece. Am spus:

Știam, o să veniți în noaptea asta. Mă gândeam: dezlănțuie-te, haos.

BĂRBATUL:

De undeva de-acolo, din depărtare, te-am auzit:

nu vă temeți, ai spus, când l-am născut n-am țipat, nici acum n-o să țip.

FEMEIA:

Viața noastră de până atunci a continuat în noi câteva clipe încă.

Vorbirea, gesturile, expresiile feței…

BĂRBATUL ȘI FEMEIA:

Acum, pentru o clipă, ne surpăm.

Tăcem amândoi cu aceleași cuvinte.

Nu pe el îl jelim în clipa asta – melodia vieții de dinainte o jelim, ceea ce era minunat de simplu, ușurința, obrajii catifelați, fără zbârcituri.

FEMEIA:

Dar ne-am făgăduit unul altuia, am jurat:

O să trăim, o să-l lăsăm să ne doară, o să ne fie dor de el şi-o să trăim.

Ce s-a-ntâmplat acum, ce s-a-ntâmplat deodată, că tu te frângi așa?

BĂRBATUL:

După noaptea aceea a venit un străin, m-a prins de umeri și mi-a spus: salvează ce-a rămas.

Luptă, încearcă să te vindeci.

Uită-te în ochii ei, lipește-te de ochii ei, tot timpul de ochii ei – nu te dezlipi de ei.

FEMEIA:

Nu te-ntoarce acolo, la zilele acelea nu te-ntoarce, nu-ți îndrepta privirea îndărăt…

BĂRBATUL:

În bezna aceea am văzut în fața mea un ochi plângând și un ochi aiurind.

Un ochi omenesc fără lumină și un ochi de jivină.

O jivină din care jumătate e de-acum între colții fiarei care o sfâșie, o jivină însângerată, cu mintea rătăcită, din ochiul tău mă privea pe furișate…

FEMEIA:

Pământul s-a căscat, ne-a înghițit și ne-a vomat.

Nu te-ntoarce acolo, nu te-ntoarce, nu ieși din cercul de lumină nici măcar un pas…

BĂRBATUL:

N-am putut, n-am îndrăznit să privesc atunci în ochiul

tău, în ochiul acela zănatec, când tu nu erai…

FEMEIA:

Nu te-am văzut, nimic n-am văzut, nici prin ochiul de om, nici prin ochiul de jivină. Rădăcina sufletului meu fusese smulsă.

Era foarte frig și-acum, la fel, e frig.

Să mergem la culcare, e târziu.

BĂRBATUL:

Cinci ani am trecut sub tăcere noaptea aceea.

Tu ai trecut-o prima sub tăcere și după aceea și eu.

Ție tăcerea ți-a priit, iar pe mine m-a înăbușit. Și, unul după altul, cuvintele au pierit și am fost ca o casă în care, încet-încet, se sting toate luminile, până când s-a lăsat o tăcere-ntunecată…

FEMEIA:

Și înăuntrul ei te-am regăsit pe tine și l-am regăsit pe el. Ne-a-nvelit pe tustrei o manta întunecată, eram înfășurați în ea împreună cu el și eram muți ca și el. Trei feți zămisliți de nenorocire…

BĂRBATUL:

Și împreună ne-am născut dincolo, fără cuvinte, fără culori, și-am învățat să trăim negativul filmului vieții.

(tăcere)

FEMEIA:

Vezi tu, cu fiecare vorbă, ceva tainic dintre noi se subțiază, se topește, ca un vis străpuns de lumina unui far. Căci în tăcere era ca un miracol, o enigmă era în liniștea în care fuseserăm înghițiți împreună cu el, în care eram tăcuți ca și el, în care vorbeam ca pe limba lui.

Ce noimă au cuvintele – ce are darabana cuvintelor cu moartea lui?

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: În tăcerea care se lasă după strigătul ei, bărbatul se dă înapoi până când spinarea lui atinge peretele. Cu mișcări lente, ca în somn, el îşi desface brațele într-o parte și-n cealaltă și pășește pe lângă perete. Dă ocol micii bucătării, de jur-împrejur…

BĂRBATUL:

Povestește-mi, povestește-mi despre noi în noaptea aceea…

FEMEIA:

Eu simt aici un fel de taină: îți smulgi de pe tine pansamentul ca să-ți poți bea sângele, ca merinde pentru drumul acolo.

BĂRBATUL:

Noaptea aceea, povestește-mi despre noi în noaptea aceea…

FEMEIA:

Tu

umbli în jurul meuca un animal de pradă. Mă-ncolțești ca un coșmar. Noaptea aceea, noaptea aceea.

Vrei s-auzi despre noaptea aceea.

Pe scaunele astea ședeam, tu ședeai aici, eu aici. Și tu fumai, îți țin minte

fața ivindu-se și pierzându-se în fum, și de fiecare dată ea se făcea mai mică, mai puțin tu, mai puțin chip de om.

BĂRBATUL:

Am așteptat în tăcere dimineața.

Și dimineațanu mai venea.

Sângele

nu

mai curgea.

M-am sculat, te-am învelit într-o pătură, mi-ai prins mâna, m-ai privit drept în ochi: bărbatul și femeia care am fost au dat din cap, salutându-se unul pe celălalt.

FEMEIA:

Un nu sufla înnegurat și înghețat dinspre pereți și trupul mi-l înnoda, pântecele

mi-l închidea și mi-l pecetluia.

Mă gândeam: se zăvorăște casa care cândva am fost eu.

BĂRBATUL:

Vorbește, povestește-mi încă, ce am spus, cine a vorbit cel dintâi? Era foarte multă liniște, așa-i? Și respirații, îmi amintesc. Și palmele tale mototolindu-se una pe cealaltă, și, în afară de asta, totul s-a șters.

FEMEIA:

Un foc rece și liniștit mistuia totul împrejur.

Lumea de dinafară se strângea, ofta, se chircea și, încet-încet, pierea, n-a mai rămas din ea decât un punct minuscul, negru, malign.

Mă gândeam: de-aici trebuie să fugim.

Dar știam:

de-acum nu mai avem unde fugi.

BĂRBATUL:

Clipa în care s-a-ntâmplat asta, în care asta a devenit „este”…

FEMEIA:

Într-o singură clipă am fost surghiuniți într-un pustiu.

Au venit noaptea, au bătut la ușa noastră, au spus: la

ora asta și asta, în locul ăsta și ăsta, fiul vostru așa și așa.

Au țesut iute-iute o plasă cu ochiuri mărunte, ora și minutul și locul exact, și-n plasa asta era o gaură, înțelegi? În plasa cu ochiuri mici era, pe cât se pare, o gaură și pe-acolo fiul nostru a căzut în abis…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Și, pe când ea spune lucrurile astea, el încetează să mai umble împrejurul ei. Ea îl privește și ochii ei sunt stinși. El stă în fața ei, cu brațele atârnându-i, și pare pierdut, ca și cum în clipa asta l-ar fi lovit o săgeată plecată dintr-un arc cu mult timp în urmă.

FEMEIA:

Oare o să te mai văd vreodată așa cum ești tu și nu după cum nu mai este el?

BĂRBATUL:

Eu pot să te țin minte fără „el nu mai este” – surâsul tău, cel curat și optimist – și chiar și pe mine însumi încă mă mai pot ține minte fără „el nu mai este”.

Dar pe el nu, ciudat: pe el fără „el nu mai este”.

nu-l mai pot ține minte. Și cu cât trece timpul, pare ca și cum încă de pe când era, se-ntrezărea în el neființa lui…

*

FEMEIA:

Și, știi, câteodată mi-e dor de smintita aceea, de-nsângerata lui neființă, pe ea o cred uneori mai mult decât mă cred pe mine însămi.

BĂRBATUL:

Din pricina ei mă bizui întru totul pe tine și-ți pun o întrebare pe care eu însumi n-o înțeleg:

vii cu mine?

Acolo – la el?

FEMEIA:

În noaptea aceea m-am gândit:

acum o să ne despărțim. N-o să mai putem fi împreună.

Când o să-ți spun da, o să-l strângi în brațe pe un, neființa lui o s-o strângi în brațe tu…

BĂRBATUL:

Cum o să ne-apropiem, m-am gândit în noaptea aceea, ce simțire o să ne mine pe unul către celălalt? Când o să te sărut, o să-mi tai limba în cioburile numelui lui în gura ta…

FEMEIA:

Cum o să te uiți în ochii mei când el o să fie acolo, întrupat ca un făt în negrul luminii ochiului?

Orice privire, orice atingere o să fie ca un burghiu. Cum o să ne iubim, m-am gândit în noaptea aceea, cum o să ne iubim, când el s-a zămislit dintr-o mare iubire?

BĂRBATUL:

Clipa în care s-a-ntâmplat asta…

FEMEIA:

S-a-ntâmplat? Privește-mă, spune-mi:

s-a-ntâmplat într-adevăr?

BĂRBATUL:

Și asta urcă și se înalță și se revarsă, o fântână care nu se mai sfârşeşte.

Iar eu de-acum știu: cât încă e-n mine suflare de viață, o să scot din fântână şi-o să beau şi-o să curgă în mine, mereu sângerândă, bezna acelei clipe.

FEMEIA:

Doliul îl condamnă pe cel viu la o singurătate fără seamăn, ca singurătatea în care boala îl înfășoară pe cel

suferind…

BĂRBATUL:

Dar în singurătatea asta, în care – așa precum sufletul se desparte de trup – eu aproape că mă rup de mine însumi, acolo nu mai sunt singur, nu mai sunt singur de-atunci…

Și-acolo nu sunt unul singur și nicicând n-o să fiu numai unul singur…

FEMEIA:

Acolo îl ating, în chiar lăuntrul lui, în abisul lui, așa cum n-am atins niciodată niciun om de pe lume…

BĂRBATUL:

Iar el, și el m-atinge pe mine de acolo și-atingerea lui…

În felul ăsta nu m-a atins niciun om niciodată…

(tăcere)

FEMEIA:

Și dac-ar fi un asemenea loc precum acolo – și nu există un asemenea loc, tu știi asta, dar dac-ar fi, s-ar merge de-acum acolo, dintre toți, măcar unul s-ar ridica și-ar merge. Și, oricât de departe ai merge, și cum o să știi să te-ntorci, și ce-o să fie dacă nu te-ntorci, și chiar dac-o să găsești, și n-o să găsești, fiindcă nu există, și dacă o să găsești, atunci n-o să mai te-ntorci, ei n-o să-ți dea voie

y

să te-ntorci, și dac-o să te-ntorci, cum o să te-ntorci, poate o să te-ntorci atât de altul, că n-o să te-ntorci, și cu mine ce, și cum o să fiu eu dacă n-o să te-ntorci sau dacă o să te-ntorci atât de altul, încât n-o să te-ntorci?

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Ea se ridică în picioare și se lipește de el,

alintându-se. Mâinile ei se plimbă pe trupul lui. Gura ei îi pipăie fața, ochii, buzele. Din locul unde stau eu, printre umbrele din afara ferestrei lor, s-ar zice că ea se aruncă pe el ca o pătură peste flăcările unui incendiu…

FEMEIA:

În noaptea aceea m-am gândit că de-acum n-o să ne mai despărțim niciodată.

Și chiar dac-am vrea, cum am putea?

Dacă noi doi n-o să-nvelim cu trupurile noastre deplinătatea lui, care acum nu mai e decât un gol?

BĂRBATUL:

Haide, ce-i mai simplu decât asta?

Pe negândite, pe necântărite, pe necumpănite: maică-sa și taică-său se pornesc și se duc la el…

FEMEIA:

În ochii cui o să privim ca să-l vedem ghemuit în negrul luminii ochiului, fiind și nefiind?

Cu degetele cui o să ne-mpletim degetele ca să-l țesem pentru o clipă în carnea noastră?

Nu pleca.

Cine o să-i păstreze ființa, cine o să-l îmbrățișeze

BĂRBATUL:

Ochii, o sclipire din ochii lui – cum e cu putinţă, cum de-i îngăduit să nu încerci?

FEMEIA:

Și lui ce-o să-i spui, nenorocitule, nebunule, ce-o să-i spui?

Că, preț de câteva ore după ce el s-a sfârșit, s-a deșteptat în tine pofta?

Că trupul tău și-al meu s-au agățat de viață ca două căpușe și s-au lipit unul de altul și ne-au silit să trăim?

BĂRBATUL:

Dac-o să fim cu el preț de încă o clipă, poate că și el o să fie preț de încă o clipă, preț de o privire, preț de o răsuflare…

FEMEIA:

Și pe urmă ce?

Ce-o să fie cu el?

Și ce-o să fie cu noi? Ce?

BĂRBATUL:

Nouă o să ni se frângă inima, poate c-o să murim ca el, într-o clipă, sau o să rămânem spânzurați în fața lui, legănându-ne între cei morți și cei vii…

Dar noi știm asta – cinci ani, un eșafod de doruri…

(tăcere)

BĂRBATUL:

Mirosul pe care-l răspândește trupul tău în jalea ta când te năpădește pe neașteptate, când se năpustește asupra ta; mirosul amar, în care eu găsesc întotdeauna și mirosul lui.

FEMEIA:

Mirosurile lui: cel dulce, cel iute, cel acru.

Părul lui proaspăt lăut, carnea lui proaspăt spălată, mirodeniile cele simple ale trupului…

BĂRBATUL:

Cum nădușea după câte-un meci, ții minte?

Tot numai o pasiune și-un avânt…

FEMEIA:

A, avea mirosuri pentru fiecare anotimp, mirosurile de pământ ale excursiilor de toamnă și mirosul de ploaie aburind din tricourile de lină, iar primăvara lucrați împreună la câmp și mirosul de sudoare a frunții, aburul

de bărbați care muncesc, umplea toată casa.

BĂRBATUL:

Dar cel mai mult iubeam vara, cu parfumul de piersică și de prună, a căror zeamă i se prelingea pe obraji… FEMEIA:

Și când se întorcea de la un foc de tabără cu prietenii, noaptea și fumul îi ieșeau aburind din gură… BĂRBATUL:

Sau când se-ntorcea de la plajă cu miros de sare în păr…

FEMEIA:

…și pe piele.

Și mirosul plăpumioarei lui pe când nu era decât un prunc, și mirosul scutecelor lui pe când doar sugea lapte de la sân; și parcă numai o singură clipă mai târziu…

BĂRBATUL:

Cearșafurile de adolescent îndrăgostit…

FEMEIA:

Câteodată, când suntem împreună, jalea ta se prinde de jalea mea, sângele tău soarbe durerea mea și deodată dinăuntrul nostru se ridică un ecou al trupului lui întreg, refăcut, și-atunci, pentru o clipă, se poate imagina că el e aici.

(tăcere)

FEMEIA:

Până la capătul lumii aș veni cu tine, tu știi asta. Dar tu nu te duci la el, tu te duci în altă parte și-acolo eu nu mă duc, nu pot.

Nu mă duc.

E mai ușor să pleci decât să rămâi.

De cinci ani îmi mușc carnea ca să nu mă duc, nu acolo, nu există, nu există niciun acolo!

BĂRBATUL:

Dac-o să ne ducem acolo, o să existe un acolo.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Ea își mută privirea de la el. E departe de el, ca și cum de-acum el n-ar mai fi lângă ea, prin preajmă. El răsuflă adânc și pare că ar vrea să inspire bucătăria cea mică și toată casa, și pe ea, cu fața ei și cu trupul ei cu tot. Și-atunci își îndreaptă spinarea, pășește și trece prin dreptul ei. Mâna lui poposește o clipă pe șoldul ei, abia atingându-l. Iese din casă. Închide ușa după el.

Și se oprește: cerul e jos și negru, iar noaptea, cu pieptul ei larg, îl împinge înapoi spre casă. Privește ușa închisă. Picioarele îi șovăie, dibuie. Merge ciudat – își dă ocol sie însuși într-un mic cerc. Încet, cu grijă, o dată și încă o dată, un cerc și încă un cerc în jurul lui însuși. Își depărtează mâinile într-o parte și-n cealaltă a trupului, cercurile se fac tot mai largi, el merge și dă ocol curții celei mici, iar acum întregii case, se-nvârtește în jurul casei…

BĂRBATUL CARE MERGE:

Uite, cad, acum o să cad – și nu cad.

Uite, acum inima o să mi se oprească – și nu se oprește.

Uite-o umbră și uite negură – acuși, acuși o să cad…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Noaptea e răcoroasă și umedă. Dinspre mlaștinile cele mari de la răsărit se rostogolesc nori care acoperă secera lunii. El dă ocol casei iar și iar, ca și cum ar nădăjdui ca mișcarea lui s-o trezească pe femeie, s-o tragă după el…

BĂRBATUL CARE MERGE:

Picioarele mele se-mpleticesc în răceala din glasul tău. Cum o să merg fără căldura ta, fără lumina ochilor tăi asupra mea.

Cum o să merg dacă mă văduvești de mărinimia ta?

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Ochii lui sunt ațintiți tot timpul asupra jaluzelei trase, el înconjoară casa iar și iar, dar, din ocol în ocol, pare că se depărtează, se deschide și se răsfiră tot mai departe, tot mai departe, merge, cercurile se măresc, se lărgesc, el merge într-acolo, nu există niciun acolo, sigur că nu există – dar dacă mergem acolo? Dacă există un om care merge acolo?

BĂRBATUL CARE MERGE:

Nu sunt singur, nu sunt singur, șoptesc eu ca pe-un jurământ, și răsuflarea lui din gura mea aburește oglinda…

Nu sunt singur cu el, nu sunt singur…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: El merge și ocolește tot satul, o dată și încă o dată, trece pe lângă case, pe lângă curți, pe lângă fântâni și câmpuri, pe lângă grajduri și țarcuri de oi, pe lângă stive de lemne de foc. Câinii latră la el și se retrag de îndată din fața lui, cu un scheunat, el merge…

BĂRBATUL CARE MERGE:

Nu sunt singur, cu el nu sunt de unul singur, sunt singur împreună cu el în toate îndoielile mele, în toate labirinturile mele, el bate ca o inimă în mine, trăiește cu mine, e una cu mine, sunt împreună cu el în tot imensul univers care s-a creat în mine la moartea lui…

Și el se umple împreună cu mine și se-mpuținează neliniștit, neliniștit, se zbuciumă, necăjește și mântuie și-ncătușează și tămăduiește și curățǎ, nu-și slăbește nicio

clipă puterea pe care o are asupra mea, nicio clipă, copilul acesta singuratic care a murit.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: O noapte și încă o noapte și încă o noapte. Se petrec o mulțime de lucruri în orașul dumitale, domnule duce, și mă tem că nu prididesc să le notez pe toate pentru dumneata.

Uite, de pildă acum, la miezul nopții, la debarcaderul vechi de lângă lac, într-un ghem de năvoade, se mișcă cineva. Un cap iese afară și se uită primprejur. Un corp mititel, mlădios, se extrage dinăuntrul ghemului, stă și gâfâie cu repeziciune. E o ființă omenească, nu-ncape nicio îndoială. Pe mutra murdară îi lucește albul înfricoșat al ochilor, care cercetează colinele din jurul orașului. Gura căscată i se rotește și, împreună cu ei, privește și ea, ca un al treilea ochi întunecat.

Acuma văd: e femeia care drege năvoadele. Poate c-o să-ți aduci aminte, Înălţimea Ta: cu ani în urmă, într-una din vizitele dumitale în port, te-ai desfătat cu limba ei ascuțită când s-a ciorovăit cu dumneata în legătură cu impozitul pe ace de cusut pe care tocmai îl puseseși atunci, în marea dumitale generozitate. Un copil mic, cârlionțat și râzăreț, era legat de pieptul ei cu o bucată de țesătură colorată și s-a amuzat cu tine într-un joc de priviri, iar tu i-ai dăruit un ban de aur. Nu știu ce s-a întâmplat cu el. Pe ea o văd din când în când rătăcând pe străzile de lângă port, gânditoare, mormăind pentru sine cuvinte fără noimă, înfășurată și încurcată într-o încâlceală de plase de pescari, așa încât s-ar putea crede că nu e niciun om acolo, înăuntru.

Femeia se repede dintr-odată, ca mușcată de șarpe.

Mâinile ei se înalță în aer, arată ceva departe, ea geme…

Iar dacă ești treaz, domnule duce, și dacă vei binevoi să privești pe fereastră, o să vezi și dumneata: în jurul orașului se învârte ceva care arată ca o minusculă pată luminoasă. Acolo merge un bărbat, urcă și coboară colinele…

BĂRBATUL CARE MERGE:

Un pas, încă un pas, încă un pas, merg și merg înspre tine.

Sunt o întrebare care n-a primit răspuns, un țipăt neauzit, fiule…

Dac-aș putea să te urnesc din nemișcare măcar preț de un singur pas.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Și pe la cântatul cocoșilor, pe o străduță lăturalnică de la marginea orașului, într-o căscioară cu o singură odaie, el șade lângă fereastră – centaurul. Așa i se spune în oraș, Înălţimea Ta, și-ți făgăduiesc c-o să încerc să lămuresc cât de curând de ce. Capul lui imens, încununat de bucle albe, i-a căzut pe piept. Ochelarii i-au alunecat pe vârful nasului, iar casa se cutremură de sforăiturile lui. Mă uit în dreapta și-n stânga: nici țipenie de om. Mă salt pe vârfurile picioarelor și arunc o privire înăuntrul odăii. Acolo întunericul e de nepătruns, dar mi se pare că odaia e ticsită și plină ochi: mormane și grămezi stranii, poate că de pământ, poate că de gunoi, ori maldăre de mobile vechi îl înconjoară pe locatar și pe alocuri ajung până la tavan. E greu de înțeles cum de se poate mișca în odaia asta.

Pe masa din fața lui e întinsă o pătură murdară. Câteva sticle goale de bere, pixuri, creioane, un caiet de

școală, toate aruncate claie peste grămadă. Caietul e deschis și pe fiecare foaie sunt linii albastre, subțiri. Din câte pot eu să văd de-aici, foile sunt goale.

„Zboară de aici sau îți smulg coaiele”, muge centaurul fără să deschidă ochii și eu o iau la fugă cât încă mai suflu.

Abia când ajung la gardul casei în care stă femeia de care am încercat să mă țin departe, mi se domolesc bătăile inimii.

NEVASTA CELUI CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ:

Timpul care se scurge doare. Mi-am pierdut înțelepciunea mișcării simple, firești, înăuntrul lui, al timpului.

Acolo mă simt târâtă în el înapoi, împotriva sensului curgerii lui, iar el, furios, răzbunător, tot timpul tot timpul îşi înfige ghearele în mine.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Iar în noaptea următoare, într-o colibă dintr-o mahala înnoroită a orașului, o femeie tânără – moașă de meserie – e aplecată deasupra unui lighean cu apă. Își îndreaptă spinarea cu o mișcare bruscă și stă în picioare, iar apa se scurge picături-picături de pe mâinile ei. Din câte pot eu să văd, în odaie nu e nicio lăuză, nu e niciun prunc, iar în lighean plutesc doar pantalonii și cămașa de noapte ale unui bărbat. Femeia încremenește locului. Are gâtul subțire ca o tulpină, iar obrazul îi e prelung și fin. Cu mișcări ușor stângace, se răsucește către fereastră și se apropie de ea. Afară e frig și vijelie, iar cum pe coșul colibei nu iese fum – așa se face că pot privi înăuntru prin el –, cred că și înăuntrul colibei e foarte frig.

Privirea ei scrutează, departe, linia orizontului. Ea

tace, dar și-a lipit degetele de gură, de parc-ar vrea să îşi înăbuşe un țipăt, așa că îmi țin și eu răsuflarea. Când în sfârșit oftează, umerii ei se lasă în jos, de parcă puterile i s-ar fi sleit dintr-odată.

Și bărbatul ei – un piept cât butoiul, o țeastă rasă, roșie, o ceafă cu trei cute groase, bărbatu-său, care în tot acest timp a șezut în colțul odăii, meșterind la o pereche de cizme de călărie, și a punctat tăcerea ei cu lovituri rapide de ciocan, strecoară de îndată printre cuiele pe care le ține între buze…

CIZMARUL: Iar îți otrăvești sufletul?

MOAȘA: I-i-ieri ar fi împ-p-plinit cinci ani.

CIZMARUL: Ți-am spus de-o sută de ori că n-ai voie să te gândești la asemenea lucruri! Destul, ajunge!

MOAȘA: Am aprins o lumânare în fața f-f-fotografiei ei și n-ai zis n-n-nimic. Tu nu te gândești niciodată la ea?

CIZMARUL: Ce-i de gândit, ce? De câtă viață a avut parte? Un an?

MOAȘA: Și j-j-jumătate.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Cizmarul lovește din răsputeri cu ciocanul în tocul cizmei, înjură și suge cu o patimă stranie sângele care-i țâșnește din deget.

În gândurile mele eu plec de-acum de acolo. Orașul doarme și străzile sunt pustii. Ajuns la capătul vechiului debarcader, mă opresc și aștept. Norii sunt grei, aproape că ating apa lacului. Încă un pic și se crapă de ziuă.

Și din nou, ca și în noaptea dinainte, femeia mută care drege năvoade îşi înalță capul din ghemul care o învălătucește. Se uită primprejur. Caută ceva, ca și cum ar fi auzit un glas care o cheamă. Mă ascund îndărătul unui

stâlp. Deodată ea se repede și aleargă cu o iuțeală de necrezut de-a lungul cheiului, printre scheletele de bărci și ancorele ruginite, iar plasele ei lungi se târăsc după ea, flutură în urma ei…

Se oprește pe podul de lemn. Îi aud răsuflarea șuierătoare. Cine știe ce se petrece în creierul ființei ăsteia nenorocite! Apucă balustrada şi-o zgâlțâie cu sălbăticie. Câtă putere și câtă furie sălăşluiește în trupul ăsta mititel! Mă apropii prudent. Mă pitulez îndărătul unei bărci răsturnate cu fundul în sus. În noaptea asta lacul e agitat, iar ochelarii mei se acoperă iar și iar cu stropi de apă. În asemenea momente, Înălţimea Ta, aproape că-mi blestem supusenia oarbă față de ordinele dumitale. Egreu de văzut de-aici, dar mi se pare că cineva încearcă s-o silească pe mută să se întoarcă și să privească spre coline, iar ea se luptă cu acel cineva și geme și scuipă, iar trupul ei mic și mlădios se contorsionează și e-mbrâncit în toate părțile. Scriu repede în întuneric, mâna-mi tremură, cer iertare pentru scris, Înălţimea Ta, poate că ea are de gând să se arunce în lac și-atunci ce fac, ce mă fac, de-atâția ani nu m-am mai atins de un om și capul ei a-nțepenit dintr-odată, lăsat pe spate, poate că într-adevăr cineva îi sucește gâtul în întuneric?…

Acăscat gura, i se văd dinții, și deodată – liniște. Cum așa, tăcere?… Chiar și lacul… valurile… parcă nu…

FEMEIA MUTĂ DIN NĂVOD:

Două fărâme de om am fost, un copil și maică-sa, am plutit în spațiul lumii șase ani întregi…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Și ea se întoarce uluită și se prăbușește înăuntrul încâlcelii de plase. Îmi e foarte frig, Înălţimea Ta.

Fenomene de soiul ăsta mă neliniștesc. Și faptul că lacul revine dintr-odată la viață, iar bărcile se izbesc iarăși una de alta și scârțâie, de parc-ar râde de mine. Și dumneata o să râzi de mine, domnule duce, dar pot să jur c-am văzut o fâșie de lumină subțire de tot croindu-și drum afară din gura ei. Poate că n-a fost decât o amăgire pricinuită de lumina lunii. Dar, pe de altă parte, acum luna nu se vede deloc. Și mai e și faptul că preț de o clipă, atunci când cânta, era aproape frumoasă. Eu dau numai seamă. Și glasul ei era cristalin. Aș spune, prudent: ceresc. Dar ce mă pricep eu? Și mai sunt și obosit. Toate astea te zăpăcesc foarte tare. Poate că o să moțăi oleacă într-una din bărci… O clipă…

Acum ea scormonește ca un animal mic și iute și se acoperă cu năvoadele ei și, uite, a și dispărut. Potrivit însemnărilor care-mi sunt la îndemână, fle-a lungul a nouă ani și mai bine n-a scos nicio vorbă din gură.

Iar acum, Înălţimea Ta, în sfârșit mijesc zorile.

DUCELE:

Zori de ziuă!

Din noapte – noaptea-mi face silă, din teatrul coșmarurilor ei, mă-ntorc salvat și mă adun bucată cu bucată pe mine însumi, un mozaic de duce: iată mâna mea întinsă spre pâine, și iată mirosul ei proaspăt și atingerea ei caldă, și înainte de asta, înainte de asta, ochiul meu se-ndreaptă spre fereastră, e atras de două păsări dintr-o băltoacă, de zorii zilei, care se înalță purpurii, privește, domnule duce, asta-i o binecuvântare: în fața ta, ca pe-o tipsie, o zi nouă și un prunc căruia încă nu i-au ieșit dinții…

Dar de-acum e o săptămână de când, departe, pe

coline, un bărbat merge ca un brici deschis și taie cu capul prin cer…

BĂRBATUL CARE MERGE:

De te-aș putea urni, de te-aș putea clinti, de-ai tresări măcar, copilul meu cel smuls din mine.

— Copilul meu cel rece, copilul meu cel sterp.

Și pe zi ce trece, e tot mai greu, și pe zi ce trece, tu ești tot mai neînduplecat și-mi ceri tot mai mult, tot mai mult și mai mult…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: De câte ori moașa iese din odaie, cizmarul se repede la fereastră. Ochii îi aleargă de colo colo, scrutează colinele, iar buzele i se mișcă de parcă ar mesteca ocări și blesteme. Ține ciocanul în mână.

Uite, acum mă zărește în curtea lui, îndărătul unui coteț de găini gol. Nu vine spre mine, nu mă gonește, nici măcar nu mă amenință cu ciocanul.

Eu îi arăt prudent carnetul meu de notițe și stiloul.

Mi se pare că dă din cap că da, e de acord.

MOAȘA:

În dreptul patului meu atârnă pe p-p-perete un ceas rotund, v-v-vechi de tot, cu mașinăria slabă și bătrână, cu ace înț-ț-țepenite la aceeași oră și la același m-m-minut d-d de un an și mai b-b-bine…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Glasul ei se aude surd și monoton din odaia vecină. Cizmarul se îndepărtează de fereastră. Merge de-a-ndărătelea. De-a-ndărătelea? Ciudat: pare că umblă în somn, îşi dibuie drumul, până când spatele îi atinge peretele. Cele două mâini i se înalță încet într-o parte și într-alta. Capul ras, roșu, izbește zidul cu putere, în

cadența cuvintelor care se aud din odaie.

MOAȘA:

Și doar…

S-s-secundarul subțire continuă să tremure, ț-ț-țopăie tot timpul, tot timpul care a mai r-r-rămas, tot timpul care ni-e d-d-dat, ț-ț-țopăie și e ținut în loc, nu se dă băt-t-tut, dă năvală și se luptă ca să treacă miez-zzul nopții sau numai ca să f-f-i… Ca să f-f-i… Ca să fie, să fie o singură secundă neprihănită, plină, simplă, nu mai mult, nici mai puțin, doar atât, Dumnezeule, doar să fie.

DUCELE:

Iar aici, la palat, în iatacul meu cel mic, ceainicul fluieră și scoate abur de cafea, iar eu sunt uşuratic și lenește molâu, nu-ncape îndoială: nu un duce exemplar.

Nu.

Un ins care nu-și aparține s-a trezit aici din somnul lui – tot numai oase fără măduvă, ha, greutatea cu care-apasă nenorocirea (credeai că ești apărat, micul meu duce, credeai că tu ești imun – regimentele tale sunt răspândite pretutindeni, o mie de soldați pe-o mie de cai, iar tu, doar fărâme de țărână). Dar el se ridică, se ridică să-și întâmpine ziua, îşi îmbracă-n tăcere numele lepădat, năpârlit, îşi ațâță în inimă jăraticul aproape stins, se convinge din răsputeri că încă mai ține minte cum e pur și simplu să trăiești, cum e – de pildă – să visezi cu ochii deschiși; cum se visează cu ochii deschiși? Cum visează cu ochii deschiși un om fără niciun gând rău, cum poate să uite o clipă-ntreagă ceea ce e gravat, ceea ce i s-a distrus înăuntru?

Pe scurt:

un asemenea impostor se preface, viclean, că-i un ins

oarecare, al cărui ochi e atras de-o fereastră deschisă, a cărui mână e-ntinsă cu rost după pâine…

Și, gândindu-mă la toate astea, deodată cad, mă scufund, sunt numai o umbră a celui care merge acolo singur, a celui care, cu pași grei, gravează în lutul meu verdictul: în tot ce există, în tot ce există.

(aaa, copilul meu cel mic, puiul meu cel pierdut), în tot ce există o să răsune de-acum încolo ecoul neființei.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: „E ca o mormăială”, mă lămurește centaurul a doua zi, pe seară, când trec prin dreptul ferestrei lui, „o mormăială ca un foșnet uscat în țeastă, nu-ncetează niciodată”.

Nu din voia lui, Înălţimea Ta, depune el mărturie. Abia după ce-i prezint ordinul ducal, cu pecetea și efigia ta, ca să-l cerceteze, înțelege că n-are încotro și trebuie să colaboreze.

CENTAURUL: „Cu deplină exactitatetrebuie să știi tu tot ce se-ntâmplă la mine? Nu-l doare-n fund pe duce de ce anume foșnește cu deplină exactitate în capul meu? Atunci haide, mișcă-ți curul, funcționărașule: scrie că asta e, să zicem, ca niște frunze uscate. Ce te uiți ca un idiot? Frunze! Dar uscate, da? Care se fărâmă. Moarte. Ai notat? Și cineva calcă pe ele, tot timpul umblă și calcă pe ele… Ei? Asta explică treaba cu deplină exactitate? Ducele o să fie mulțumit? O să i se lumineze fața de-o emoție care desfată?

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Eu, domnule duce, trec peste onoarea mea cu ușurință, dar sub niciun motiv nu admit să fie umilit în felul ăsta trimisul dumitale și de aceea m-am răsucit

imediat pe călcâie, dând să plec…

CENTAURUL: Asta ce mai e?! Fără un pupic? Întoarce-te imediat aici! Mi se pare mie, slujbaș amărât, că în ordinul tău scrie, negru pe alb, „toate informațiile necesare autorităților și fără a trece sub tăcere niciun amănunt” \ Așa-i ori ba? Atunci te poftesc să-ți deschizi imediat carnețelul și să-ncepi să scrii:

„Cineva calcă tot timpul pe ele, pe frunzele uscate” – scrie! „dus și-ntors, dus și-ntors, în cerc, târșâindu-și picioarele. Notează „hârrrșș hârrrșșș”, așa, da, cu trei „ș” la coadă… Asta e certamente un amănunt care o să-l lămurească pe micuțul duce cu deplină exactitate care e situația! Asta, mie în sută, o să i-o scoale uite-așa! Ai filmat tabloul, cuțu-cuțu-scribulețu? Ți s-a spus vreodată că ai o mutră de orfan englez?

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: în timp ce mă prefac că notez batjocura asta prostească, mă salt din când în când pe vârful picioarelor și furișez câte-o privire spre grămezile înțesate în odaie. Întocmesc o listă scurtă și rapidă: un leagăn de lemn, un cărucior de copil, un pătuț, o mulțime de mingi de fotbal găurite, scaune mici, colorate, un căluț de lemn, o barcă de jucărie, vagoanele ruginite ale unui trenuleț electric, o pălărie de cowboy, podoaba de pene a unui indian, nesfârșit de multe foi și hârtii acoperite cu desene și mâzgăleli… Și, că veni vorba, toată îngrămădeala asta e acoperită de căcați de muște și pânze de păianjen. Totul arată uzat și sfărâmicios și fiecare lucru pare că se poate face bucățele la cea dintâi atingere, dacă nu chiar la cea dintâi privire. Cel din fereastră continuă să-și bată joc, să blesteme și să clevetească. Eu îmi văd mai departe de

treabă. Pantofi de gimnastică, patine cu rotile, sandale, cărți, cărți peste tot, un pupitru mic de școală, penare, un țucal verde, o bicicletă mică cu roți ajutătoare – să trăncănească oricât poftește, să ocărască și să defăimeze, eu stau în fața lui și dau din când în când din cap că sunt de acord cu el, nici zece carnete n-o să-mi fie de ajuns, aici e un întreg muzeu al copilăriei, poate că-i muzeul unui singur copil. Labe de cauciuc și ochelari de scufundător, urși de pluș, lei și tigri de lână…

El a încetat să vorbească. Se uită la mine pe deasupra ochelarilor. Poate că are o bănuială. Un acordeon mic, un ghiozdan, soldați de plumb, pensule, nu e bine, sunt neliniștit… ochii ăștia injectați de sânge. O să-ncetez imediat. Hei, cutii cu jocuri! Mult îndrăgitul Monopoly, „Scări și funii”, cărți de joc, trusa tânărului scamator, o uniformă de cercetaș, pungi cu surprize pentru ziua de naștere, un arc cu săgeți… cum de se poate respira în odaia asta?

CENTAURUL: Nu se poate. Și acum, scârța-scârța pe hârtie, dacă ții la viața ta, cară-te de-aici și nu te mai întoarce, ta-ta-ta! Urgent!

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Albume de fotografii, măști, un pistol de jucărie, biberoane, fluiere, o lanternă de buzunar…

CENTAURUL: Ia-o din loc, păduche, altfel vin eu la tine…

FEMEIA CARE A RĂMAS ACASĂ:

Cinci ani după moartea fiului meu, taică-său a pornit la drum ca să-l întâlnească.

Eu

nu m-am dus cu el.

Nu m-am dus. Atât de mult n-am plecat, că m-am prăbușit. Am îndoit picioarele sub mine, m-am ținut deoparte. Am ascultat vocea care ajungea la mine de departe: el merge, merge.

Nu m-am dus.

Acolo eu nu.

Acolo

eu

nu.

Inima-mi bătea în piept, el merge. Sângele zvâcnea în mine, el merge, lingurile și furculițele zornăiau, oglinzile luceau, parcă mi s-ar fi făcut semn, privește-l, privește-l, ziua, noaptea, el merge.

Aș fi mers cu el până la capătul lumii. Dar nu acolo, nu acolo.

DUCELE:

…iar el poate că-i un răzvrătit, nu sunt sigur, detectivii mei spun că în el se-ascunde o primejdie pentru stăpânire:

sângele-rece al unuia care stârnește răzmeriță, al unui ins încăpățânat, recalcitrant, rebel – dar ochii lui – scriu ei la sfârșitul raportului – luminează albaștri și sunt curați ca ochii unui copil.

MOAȘA:

D-d-de-acum n-o să afli, fet-t-tița mea, că orice om e o insulă, că nu se poate cunoaşte un alt om din nnăuntrul lui. Nici măcar maică-sa nu poate fi în locul lui nici măcar pentru o singură clipă, nu-l poate vieţui, nu-i poate întreține ființa, nu-l poate înapoia lui însuși…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Peste străzile orașului s-a lăsat ceața. Moașa stă la fereastra ei, cu ochii pe coline, cu buzele aproape

sărutând geamul; șoptește, cuprinsă parcă de friguri, tot felul de lucruri. Clăbuci de abur fărâmițat desenează pe sticlă un fel de hieroglife și dispar repede, uneori chiar înainte ca eu s-apuc să scriu. Din locul unde stau – de data asta dindărătul fântânii părăsite din curte – îl văd pe bărbatu-său cum șade pe taburetul lui şi-o privește cu ochi plini de dor, ținând ciocanul în mână.

MOAȘA:

De-acuma nici pe min-n-ne însămi n-o să mă lipească de tine însăți, nici pe mine însămi de mine însămi n-o să mă lipească. Totul s-a rupt. Se spune că pe lume sunt lucruri fel de fel. Se spune că între luc-ccrurile astea sunt legături. Eu p-p-privesc în ochii celor ce spun toate astea. Eu văd crâmpeie și văd spărturi, fărâmături de mădulare…

CENTAURUL: ăla calcă pe frunze în scăfârlia mea, încă o dată și încă o dată, se rotește acolo, le strivește zi și noapte, mereu în același ritm, nu se schimbă niciodată, de-acum sunt cincisprezece ani de atunci, chiar și când dorm, chiar și când mă cac, da, scrie, ca măcar undeva să rămână scris, și sunt și șoapte, tot timpul, uite-așa: hmmm… Hmmm… și atunci se năpustește asupra mea ca un roi de viespi, zzzzzz, îmi sfredelește creierul: asta i s-a întâmplat, asta i s-a întâmplat, asta i s-a întâmplat, asta-i pentru totdeauna, asta-i pe vecie, și el nu, de-acum el nu…

Aaa… Spune, scârța-scârța, asta-i numai înăuntru, în capul meu, așa-i? Tu nu poți s-auzi asta, așa-i?

El, m-am întors, nu. Știu prea bine de ce, încă o dată sau de două ori, ca să-l privesc. Cu cât mă depărtam, fața lui mare și palidă, în fereastră, devenea tot mai tristă. E uimitor cu ce încetineală se mișcau genele lui lungi. O fâșie îngustă de lumină a scânteiat deodată dinspre lac și a

fremătat pe cerul întunecat, am fugit într-acolo…

FEMEIA DIN NĂVOD:

Două fărâme de om am fost, un copil și maică-sa, am plutit în hăul lumii șase ani întregi și anii ăștia au fost pentru mine parcă doar câteva zile și-am fost ca un cântecel pentru prichindei, stihuit din fapte-adevărate și din fapte fermecate…

Până când a venit și-a suflat, ușor-ușurel, o adiere de vânt, o boare, o fluturare, de evantai, un vânt subțire prin frunziș…

Și a hotărât, și a pecetluit: tu încoace, el

Încolo…

Și s-a isprăvit și totul s-a făcut zob.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Acum ea mă vede și tace. Între noi se așterne tot cheiul, dar ea îşi întinde brațele spre mine, ca și cum aș sta lângă ea.

FEMEIA DIN NĂVOD:

Cu tăișul unei foarfeci am fost parcă decupată din țesătura vieții mele, gheața singurătății sterpe și a neființei a venit să-mi scrijelească pe mădulare.

Fiindcă m-a atins, fiindc-am fost atinsă de gerul faptului întâmplător…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Cu o mișcare aprigă, ea îşi astupă gura cu amândouă mâinile. Deasupra lor, ochii ei mari și negri se umplu de groază. Părerea mea, dacă vrei să știi, Înălţimea Ta, e că biata femeie nu înțelege o iotă din vorbele care-i ies pe gură! Că tot veni vorba, mi se pare și că ea crede într-adevăr că dac-o să vin şi-o s-o ating numai, închipuirea asta deșartă o să se șteargă de pe ea, dar eu n-am mai

atins un om de aproape treisprezece ani. Acum trebuie să mă grăbesc, Înălţimea Ta: e aproape miezul nopții și risc să ratez întâlnirea cu nevastă-mea.

NEVASTA CELUI CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ:

Era în mine un ce mititel, străveziu și strălucitor, o fărâmă de aur scânteietoare. Știam: ea sunt eu, suflarea mea de viață și inimioara mea cea dulce, rostul existenței mele. S-a născut odată cu mine, mă gândeam, și o să și moară odată cu mine – și nu știam că-i cu putinţă ca eu să mai trăiesc încă după ea, c-o să fiu un surghiun, un om

Și c-o să fiu o mincinoasă – una care, lesne, fără să clipească, are îndrăzneala să spună:

Eu.

FEMEIA CARE A RĂMAS ACASĂ:

Mi-am mușcat carnea cu dinții. Nu m-am dus. M-am topit ca o lumânare. Numai el a rămas în mine treaz:

acum el vede, acum el îşi amintește. Acum el traversează un iad. Acum el tace împreună cu fiul lui. Sau râde. Sau gustă o fărâmă de fericire împreună cu el…

Nu respira, nu gândi, ce vede el, ce-și amintește el, ce-i tulbură inima. Cum s-a golit pe dinăuntru. Un ochi stins ca o fântână care-a secat, un om în care nu te poți încrede.

În mine s-a aprins, un ochi de vietate a cărui jumătate e de-acum în clonțul păsării de pradă. Ce vede el acolo, am întrebat, am urlat, m-am dat cu capul de pereți. Și cât de departe s-a lăsat târât de-acum. Și de câte s-a despuiat, și cât de mult s-a îndepărtat către întuneric…

BĂRBATUL CARE MERGE:

Eu s-ar zice că pot înțelege doar lucruri care se află

înăuntrul timpului. Oameni, de pildă, sau gânduri, sau păreri de rău, sau bucurii, sau cai, sau câini, cuvinte, dragoste. Lucruri care îmbătrânesc, care se-nnoiesc, care se schimbă. Chiar și dorul meu de tine e-ntemnițat înăuntrul timpului. Doliul se-nvechește, îmbătrânește cu anii, și sunt zile în care el e nou-nouț, proaspăt.

Așa și mânia față de tot ce ți-a fost răpit. Dar tu de-acuma nu.

Tu însuti de-acuma nu. Tu ești

În afara timpului. Cum să-ți explic?

Că doar și explicația e îndesată înăuntrul timpului. Un om dintr-o țară îndepărtată mi-a povestit cândva că pe limba lui despre cineva care a murit în război se spune „A căzut”.

Așa și tu: ai căzut în afara timpului, timpul în care sălăşluiesc eu trece prin fața ta: cineva stă singur pe peron, într-o noapte a cărei negreală s-a scurs toată dinăuntrul ei.

Eu te văd, dar nu te-ating.

Nu te simt cu antenele timpului meu.

CENTAURUL: Uite, bunăoară, tu, cel care notează tot ce se întâmplă în oraș – sau cum vei fi vrând să-ți spui tu însuți. E o plăcere să te privească omul, pe cinstea mea! Pălăria asta, domnule! Și cravata, și servieta? Și mustăcioara?… Buze numai bune de pupat! Păcat numai că ești așa de neîngrijit și de jegos, ca un cerșetor, zău așa, și mai și, scuză-mă, puți ca o grămadă proaspătă de baligă, dar în afară de asta…

Ajunge, nu te mai burzului! Ce prostii vorbești? Insulte aduse unui funcționar public? Pfff! Nițel umor,

scârța-scârța, cât să râdem împreună! Și, în general, să știi că la mine totul se trage din gelozie. Da, notează, cu litere cât se poate de mari: centaurul îl invidiază pe slujbaș!

Păi, nu? Spune și tu: nu e un noroc formidabil că tu, în cadrul muncii tale și, fără nicio îndoială, și pentru o leafă frumușică, poți să tragi cu ochiul cât poftești înăuntrul infernului altora, fără să bagi acolo nici măcar vârful degetului tău cel mic, cel atât de alb? Gândește-te! Spune-mi, ce-i mai excitant decât infernul altora? Și, în general, o să fii de acord cu mine că o durere la mâna a doua e preferabilă unei dureri la prima mână? Că pentru cine o încearcă e mai sănătoasă și chiar mai „artistică”, în sensul sublim – adică jugănit – al cuvântului? Uite, să te luăm, de pildă, pe tine: de-acum e cel puțin o săptămână de când treci pe-aici așa, ca din întâmplare, treci prin fața ferestrei mele de trei-patru ori pe zi – ieri de cinci ori, dar cine stă să numere? te grăbești la treburile tale, ești preocupat de gândurile tale, și deodată… hopa! Ia hai să frânăm brusc, cu scârțâit de cauciucuri! Hai să-l luăm prin surprindere, hai să tragem cu ochiul! Ce avem noi aici? Un centaur! Și încă unul care și-a pierdut un copil! Doi pe-un singur bilet!

Afișăm cât ai clipi o expresie de mâhnire adâncă și blândă și de sincere condoleanțe, muiem cât ai clipi penița argintie a condeiului nostru în cerneală neagră și, trei-patru, întrebăm despre fiu, întrebăm despre fiu, întrebăm despre fiu! Și dacă cel interogat nu dă un răspuns satisfăcător, noi nu renunțăm, nu renunțăm, revenim și peste-o oră, și peste două, și mâine-dimineață la fel, și-ntrebăm despre fiu iar și iar, și nu ne lăsăm, chiar dacă anchetatul o să strângă din dinți şi-o să-și muște buzele până la sânge, și povestește-mi, te rog, cum era când era

prunc și ce-i plăcea să mănânce și ce construia din Lego și ce cântec de leagăn îi cântai… Ascultă, păduche de cerneală, la fiscul Inchiziției nu erai schingiuit în halul ăsta! Și atunci, deodată, pșșș! orologiul orașului bate ora, ding-dong, bună ziua-bunăziua, multe mulțumiri, mi-a făcut plăcere, stiloul se-ntoarce în tocul lui de piele, carnețelul în buzunar și scârța-scârța e deja în drum spre casă, deschide o paranteză, ce-i pasă lui că eu sângerez aicea, sfâșiat, sfârtecat bucăți-bucățele, închide paranteza, funcționărașul fluieră un cântec vesel și cugetă la pulpa de miel care-l așteaptă în cuptor și, desigur, și la pulpele unei doamne sau ale alteia… Ce? A? Te-am prins de cum le zice sau nu te-am prins?

Gât! De-acum înainte cel care notează tot ce se întâmplă în orașul tău refuză categoric să se mai întâlnească cu ființa asta dezgustătoare! Omoară-mă, domnule duce, eu nu mă mai întorc la el!

BĂRBATUL CARE MERGE:

Am auzit o voce de femeie înălțându-se din oraș:

că orice om e o insulă, că nu se poate cunoaşte un alt om dinăuntrul lui…

Eu o țin tot pe-a mea, nu contenesc să-ncerc: îți fac respirație artificială, te trezesc, donez fără încetare celule de-ale tale care încă mai trăiesc în mine, ultimele amprente ale lui „este”, care nu s-au topit încă din vârfurile simțurilor mele…

Atingerea pielii tale de copil, glasul tău care încă e subțirel și tainic – dar deja țâșnește din el și nimerește un jet ironic, ascuțit, o schiță a mișcării trunchiului tău, trecând rapid, alunecând (atât de tare m-am bucurat când mi s-a spus că tu ai umbletul meu).

O îndoială subțire, care pișcă, sclipește câte-o clipă în linia buzelor tale – eu continui, eu păstrez, eu adun ca pe-o comoară și readuc la viață copilul care ai fost, bărbatul care nu vei fi.

Tu poate că râzi: ce-i asta, tată, experiențe pe ființe omenești?

Eu dau din umeri: nu, asta e opera unei vieți.

Uite, mă entuziasmez dintr-odată, am să te creez pe tine-ntreg sau cel puțin o tresărire, una singură, din viața ta, și de ce nu, la dracu', de ce să renunț?

Am mai făcut asta o dată, de minune la ţintă iar acum te vreau, te vreau cu mult mai mult.

FEMEIA CARE A RĂMAS ACASĂ:

Am tras toate storurile.

Am stins toate luminile.

Pielea mi s-a acoperit de răni și bube cu puroi. Liniște întunecată, liniște întunecată, zile și nopți eu sunt înăuntrul ei, ca un făt târziu, împietrit, zămislit de nenorocire după menopauză.

Până când m-am trezit deodată din leșinul meu și parc-a vorbit cineva ca un ventriloc din pântecele meu: Îmi pierd acum fiul pentru a doua oară.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Sub un felinar care aruncă o lumină gălbuie stă un bătrân și scrie cu cretă pe zidul unei case. Un nimb de păr coliliu îi flutură în jurul capului, mustața lui de cal-de-mare e argintie, și pentru o clipă sufletul meu înflorește, fiindcă el e dascălul meu, profesorul de matematică de la școala elementară, un om drag mie, căruia cu mulți ani în urmă i s-a întâmplat o nenorocire, nu mai țin minte ce anume, și de-atunci a dispărut din văzul lumii. Credeam c-a

murit și uite-l aici, stă în toiul nopții și scrie cu un scris mărunt și ordonat coloane de cifre și exerciții pe zidul mâzgălit cu graffiti necuviincioase. Când mă vede, nu se arată deloc speriat; dimpotrivă, îmi zâmbește cu gura lui știrbă, ca și cum vreme îndelungată m-ar fi așteptat numai pe mine, și-mi face semn cu un deget încovoiat să mă apropii de zid.

BĂTRÂNUL PROFESOR DE MATEMATICĂ:

Doi și cu doi fac patru. Repetă după mine: trei și cu trei fac șase. Zece și cu zece, douăzeci. Iar ai întârziat, tinere domn, mâine să vii la școală cu părinții…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Dar, domnule profesor, nu v-aduceți aminte de mine?

BĂTRÂNUL PROFESOR DE MATEMATICĂ:

Iartă-mă, domnule, iartă-mă, întunericul și, pe de altă parte, ochii mei…

Dumneata ești, desigur, cel care notează tot ce se întâmplă în oraș.

Așadar: în legătură cu întrebarea care mi-a fost pusă sau care urma să fie pusă, am atât de puțin de spus, că și eu sunt nițel surprins:

sunt de-acum douăzeci și șase de ani de când ăsta e evenimentul cel mai important al vieții mele, singurul, dar, spre marea mea uimire și, totodată, spre marea mea jenă, nu știu despre el nimic.

„Dar cu ce seamănă el?” mă întreabă uneori lumea și eu nu o dată mă întreb la fel pe mine însumi: cu un bloc de beton? Cu o forjă?

Cu un baraj de nestrăpuns? Cu o stâncă de bazalt?

Sau mai curând cu o ceapă, numai foi-foi?

Nu-nu, iertare, nu-i niciuna, nici alta, și te rog să nu crezi, domnul meu, că mă feresc să dau un răspuns:

Într-adevăr, despre acest eveniment nu știu nimic.

Știu numai că el e aici.

E un eveniment. Și el îmi apasă zilele cu toată greutatea lui. Și suge viața din mine.

Ajunge, să mă ierte tânărul domn, mai mult de-atât zău că nu știu, nu știu nimic.

Scrie din nou, cu scrisul lui mărunt, cifre pe zidul casei. Am stat vreme îndelungată, l-am privit și-am găsit o mângâiere ciudată în mișcările lui ușoare și repezi. Și deodată mi-am adus aminte ce i se întâmplase și m-a uluit c-am putut să uit. Am fost cât pe ce să mă apropii din nou de el și să-i spun, domnule profesor, așa și-așa mi s-a-ntâmplat și mie, iar dumneavoastră nu m-ați învățat deloc ce-i de făcut într-o asemenea situație.

MOAȘA:

Un p-p-prunc, de-ar răsări dintr-o mitră un prunc spre cele două mâini ale mele care așt-tteaptă, mâinile mele g-g-goale de moașă, un prunc încă acoperit de rouă nașterii, și cu buricul încă netăiat, și scâncind…

Numai că nu știu dacă de fapt nu s-ar fărâma chiar în clipa asta în mâinile mele și nu s-ar face praf și pulbere…

Dar c-c-ce-i asta? Gura t-t-ta, ce ți-ai f-f-făcut?

CIZMARUL: Nu-i nimic. Nimic.

MOAȘA: G-g-gura, gura, d-d-ddeschide gura!

CIZMARUL: Nu, lasă, nu pune mâna, toată puterea mea din ele se trage.

MOAȘA:

Și n-am simț-ţţit… Cum asta? Eu mă g-g-gândeam că numai atunci c-ccând lucrezi, tu… Și cum le-ai mâncat aș-

ș-șa? Cum? Și-n general…

Se-c-coate-le, te rog, te implor, scoate tot…

CIZMARUL: Nu, n-am voie, cine-o să mă păzească

MOAȘA:

Scoate-le!

CIZMARUL:

…să nu mă muște…

MOAȘA:

D-d-da, încă, scoate, scuipă, mai sunt, și-nca unul, da, dă-mi-le în mână… Mai sunt, Dumnezeule, și-nțeapă… Curge sânge…

— t-toată gura ți-e numai o rană și rugină.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Moașa a deschis fereastra și le-a aruncat afară. Le-am auzit căzând în jurul meu cu un zăngănit metalic, iar cizmarul stătea uluit, cu mâna pe obraz. Limba i se învârtea prin gură, căutând în gol.

CIZMARUL: Erau zece de-astea. Cele mici și cele mari și cele strâmbe și unul gros, fără floare, căruia îi ziceam, parcă, degetul mare. De-acum deveniseră bucăți din mine. Câte unul pentru fiecare deget mic-mititel de-al ei pe care-l sărutam.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Și chiar în aceeași seară bărbatul care merge aude în spatele lui pași grei și-acolo e cizmarul, ce merge nițel adus de spate, și el întreabă mormăind, poate că-ți trebuie încălțări? Iar bărbatul răspunde că n-are nevoie de nimic, doar să meargă și să nu fie deranjat. Și cizmarul îi privește picioarele desculțe și pline de răni și-i spune că are-n traistă, la îndemână, scule şi-o bucată de piele și că poate să coasă cu ușurință o pereche de încălțări trainice.

Dar bărbatul care merge nu răspunde și ei continuă să meargă așa încă o vreme, iar în cele din urmă cizmarul întreabă dacă îi e îngăduit să meargă așa în spatele celui care merge și cel care merge nu răspunde, nici nu se oprește din mers, doar dă din umeri, ca și cum ar spune, dacă vrei, dar eu merg de unul singur.

Acum ei sunt doi, Înălţimea Ta, îi poți vedea de la fereastra dumitale. Mai întâi bărbatul înalt și slăbănog, cu părul și barba zbârlite, iar în urma lui, la o depărtare de câțiva pași, cizmarul, cu brațele atârnându-i înspre pământ. Din când în când cizmarul întoarce capul în urmă, spre femeia subțire, înaltă și dreaptă care stă la fereastra colibei.

MOAȘA:

Dar dacă nu, dacă pruncul n-o să se f-f-făr-r-râme și n-o să se facă praf și pulbere, dac-o să rămână cald și v-v-voinic şi-o să scâncească şi-o să plângă, poate că lumea înt-t-treagă o să se-nzdrăvenească și, cu ajutorul celor două mâini ale mele, o să se lipească la loc, oscior cu oscior?

FEMEIA CARE A IEȘIT DIN CASĂ:

La cinci ani după moartea fiului meu, taică-său a plecat ca să-l întâlnească.

Eu

nu m-am dus cu el.

În vârful turnului, care-i în inima reședinței ținutului, departe de casa mea, la o sută de mile, eu merg acum în cercuri, singură, mă învârt în jurul țepușei de fier a turnului, încet, încet, de jur-împrejur, nopți întregi, zile întregi, în cercul meu mic, primprejurul ei, iar el, care e pe colinele din fața mea, zile întregi, nopți întregi se învârte în cercul lui.

CENTAURUL: Dar dacă n-o să scriu asta, n-o să înțeleg…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Asta-i aruncă centaurul, ca în treacăt, celui care notează tot ce se întâmplă în orașul dumitale, domnule duce, atunci când la ceas de seară eu trec prin dreptul ferestrei lui – trec din ordinul dumitale și protestând hotărât și vehement.

CENTAURUL: N-o să-nțeleg niciodată ce s-a întâmplat și nici cine sunt eu acum, după ce lucrul acela s-a întâmplat, nici asta n-o să o înțeleg niciodată. Și cel mai groaznic, scumpe scârța-scârța pe hârtie, e că dacă n-o să scriu asta, n-o să pot înțelege nici cine e el acum – el, adică fiul meu.

El, iar el, bineînţeles, nu dă lămuriri. Își ridică numai nasul, cu un soi de mândrie înfoiată și jignită, și-mi întoarce spatele atât cât i-o îngăduie trupul lui greoi. Dar mă și urmărește cu coada ochiului și, în clipa în care mă satur de reprezentația pe care o dă și mă întorc, dând să mă depărtez…

CENTAURUL: Așa e la mine, scârțișor, așa sunt eu făcut. Ăsta-i un fapt! Nu sunt în stare să-nțeleg ceva până nu pun acel ceva pe hârtie. Să-l înțeleg cu adevărat – vreau să spun cu deplină exactitate! Ce te uiți așa la mine? Iarăși mutra asta de orfan! Să scriu cu adevărat, îți spun, nu numai ce-au mestecat și-au vomitat o mie de inși înaintea mea, așa cum îți place ție atât de mult să faci… ce, domnu’ carnețel? Să tragi cu urechea, să citezi, să notezi orice bășină de-a lor cu litere ca mărgăritarele, ai? Acum te rog să scrii cu litere mari, cu litere uriașe: trebuie neapărat să-l creez din nou sub formă de poveste! Te-ai prins?

Pe el, idiotule! Ce s-a-ntâmplat! Ce-i de neînțeles aici? Lucrul ăsta, lucrul ăsta mârșav care ni s-a întâmplat mie și copilului meu, da, trebuie să-l strecor într-o poveste, trebuie neapărat, și neapărat într-una cu subiect! Și mai trebuie să fie acolo și fantezie! Și vedenii, și libertate, și visuri! Un pârjol! Un cazan în clocot!

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Picături mari de sudoare i se preling de-a lungul nasului. Fața îi e ca o furtună roșie. Eu notez de parcă aș fi cuprins de friguri din creștet până-n tălpi, ca hipnotizat, fără să privesc foaia – și mâna aleargă singură pe hârtie.

CENTAURUL: Numai așa pot să mă apropii cumva de el, de lucrul ăsta, fi-i-ar numele în veci blestemat, fără să-mi dau duhul din cauza asta. Te-ai prins? Trebuie să fac mișcări în fața lui, să mă mișc, nu să-ngheț ca un șoarece în fața unui șarpe! Trebuie neapărat să simt, fie și numai pentru o clipă, pentru o fracțiune de secundă, ultimul loc liber care poate c-a mai rămas încă în mine, sfertul de scânteie care încă-mi mai licărește cumva acolo, înăuntru, cel pe care ăla, ticălosul, n-a izbutit să-l stingă… Ptiu! N-am altă cale, pricepe: n-am altă cale. Și poate că în general nu există o altă cale, a? Nu știu și tu în mod sigur n-o să înțelegi, așa că notează cel puțin repede: să-l frământ ca pe-un aluat, asta vreau, asta, da, să fac terci acest ceva care s-a-ntâmplat, care-a venit ca un trăsnet și mi-a ars totul, chiar și cuvintele, fie el și amintirea lui de-a pururi blestemată, cuvintele care ar fi putut să-mi descrie ceea ce el, nemernicul, mi-a ars. Și trebuie, trebuie neapărat să-l amestec cu ceva din mine, ceva din adâncul lăuntrului meu, și să suflu peste el biata mea suflare de viață, să încerc să-l fac un pic… cum să-ți explic…? Un pic al meu,

al meu… că doar ceva din mine, din al meu, se află deja în el, adânc înăuntrul lui, în închisoarea lui blestemată, și atunci poate că o s-avem despre ce să vorbim, pentru ce să ne tocmim… Ce? Notează, păcătosule! Nu-ncera să notezi. Dumnealui se zgâiește la mine! Când eu reușesc în sfârșit să spun un cuvânt despre lucrul ăsta, să respir… Și vreau chiar să creez personaje, trebuie, trebuie neapărat, așa mi se-ntâmplă întotdeauna, să-mi curgă în poveste, să vină puhoi, să-mi aerisească nițel carcera și să ne surprindă, și pe el, și pe mine, sigur, să mă trădeze pe mine, să-l trădeze pe el, pe el – de-o sută de ori fiu de cățea, să vină asupra lui de-aici și de-acolo și din toate părțile, și din față, și din dos, și invers, și de-a-ndoaselea, după mine, să intre-n el și prin cur, numai să-l clintească un milimetru, nu mai mult, ca măcar pe foaia mea să miște puțin, să se zvârcolească, numai să nu fie atât de atât de imposimposibil de…

Nimic.

Pământul i-ar fi fugit deodată de sub picioare și el s-ar scufunda în fața mea. Înalță o mină moale, ca și cum ar vrea să se sprijine de mine. Abia acum, Înălţimea Ta, încep eu să îmi dau seama ce-a fost tot timpul drept în fața ochilor mei: caietul, condeiele de pe masă, foile nescrise…

Privesc scrutător creatura corpolentă și grosolană. Nu mi-a dat prin cap una ca asta.

CENTAURUL: Acum pleacă de-aici. Te implor, du-te. Dar întoarce-te, bine? O să te întorci? Când? Mâine?

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: A doua zi, la arhiva orașului, îi găsesc dosarul într-un sertar prăfuit. N-a mințit: până acum câțiva ani scria povești. Scria și poezii, și balade, a scris și-un poem. Am văzut că aceia care se pricep au strâmbat în general

din nas, deși ici și colo s-a vorbit și de bine despre el: „E ca Iosif cel din legendă”, scria poetic cineva, „din degetele lui țâșnește sămânță”.

Erau însemnate acolo și zvonurile care circulă despre el și despre porecla lui ciudată. Povești cubaba Cloanța cotoroanța, ceva de spaimă, înălțimeaâa, să-ți păzească Dumnezeu urechile de ele! Aproape că mă simt ispitit să le notez aici, pentru amuzament, dar când dau de privirea sarcastică a portretului dumitale, așa cum se vede el pe ordinul ăsta pe care-l țin în mână, știu că nu pot să te pun într-o situație stânjenitoare citind asemenea deșertăciuni primitive într-un document oficial al ducatului.

FEMEIA DIN VÂRFUL TURNULUI:

Uneori urcă în turn oameni, turiști sau amatori de păsări sau amatori de clopote și, cel mai adesea, cei care vin să contemple războiul nostru cel veșnic în valea de dincolo de coline, stau ceasuri întregi, beau, scuipă și privesc cu binoclul și pun rămășaguri în privința rezultatelor. Și iarăși beau, zbiară

„Urrra!” cât îi ține gura dacă acolo vreun soldat – un amărât despre care cu greu se poate deslușI dacă-i de-al nostru ori de-al lor – izbutește cu mare greutate să-și ridice spada. Și tu ai fost acolo, fiule, ce-ai făcut acolo, ce treabă ai tu cu ce-i acolo?...

Și între urletele de „Urrra!” și băuturile și ocheadele lor, ei se uită la mine, mă arată cu degetul, rid, uneori chiar mă ciupesc. Și ce pot ei să vadă? O femeie de la țară, din regiunea mlaștinilor, cu față de țărancă și picioare groase şi-o coadă lungă, cenușie, o femeie care nu se mișcă aproape deloc și merge încet, încet, trei-patru pași pe oră, o femeie cu mințile rătăcite.

Râdeți, zâmbesc eu, râdeți, să vă fie de bine, și-mi văd de drum încet în jurul țepușei, încet, un pas, încă un pas, încă un pas. Ochii mei sunt numai pe el, pe coline, și ei, în jurul meu, și el, și eu, și eu, și el, și fiul nostru e între noi un fir.

BĂRBATUL CARE MERGE:

O rază e trimisă înăuntrul meu, atinge falii, prăpăstii, se încordează:

unde ești?

Pe ce cale, dintre toate câte sunt cu putinţă, o să vii şi-o să te arăți, o să răspunzi magiei mele şi-o să te ivești?

La un meci de fotbal?

Potrivind sosul pentru un grătar?

Șezând și făcându-ți lecțiile, cu capul rezemat în palmă?

Azvârlind pietre în apă?

Știu de-acum demult: tu ești căi care hotărăște cum o să apari în mine și când. Tu, nu eu, ești cel care alegecum o să-mi vorbească. Dar cu trecerea anilor, vocabularul tău, fiule – așa simt eu, sărăcește treptat.

Sau, oricum, nu se-nnoiește: fotbal, grătar, lecții, pietre.

Și doar știai mult mai multe

(toată viața ta, dragul meu, ai de ales între atâtea), dar tu parcă te-ai încăpățâna să te baricadezi în împuținare – grătar, fotbal, pietre, lecții și încă două-trei clipe scurte, la care te-ntorci și mă-ntorci și pe mine: zorii de zi pe malul râului, în nordul țării, povestea pe care ți-am citit-o acolo, grota de pe stânca aceea ciudată, cenușie, în care te-ai cuibărit, te-ai murdărit, erai atât de mic, și albastrul ochilor tăi, și soarele, și peștișorii care săreau în

apă de parcă voiau și ei să audă povestea, și râsul pe care l-am râs împreună – doar asta, doar acelea, iar și iar. Treptat-treptat, astea și celelalte se topesc…

Cum, tu dinadins îmi refuzi alinarea?

Și-atunci mă gândesc: poate că așa mă obișnuiești puțin câte puțin cu stingerea durerii? Poate că tu, cu o delicatețe fără seamăn, cu istețimea ta

7 y statornică, mă pregătești încetișor pentru asta, ei, cum îi spune, pentru despărțire?

CENTAURUL: Te-ai întors. În sfârșit. Eram deja sigur că n-o să… că te-am băgat în sperieți… Ascultă, știi la ce m-am gândit? Tu și cu mine suntem o pereche ciudată, nu? Gândește-te: de ani de zile eu nu mai pot să scriu, nu-mi iese nici măcar un cuvânt, pe când tu se știe că poți să scrii – sau să notezi – oricât poftești, carnete întregi, cărți întregi! Dar, pare-se, numai ce-ți spun alții… numai citate, nu? Ce-au mestecat și rumegat alții. Și poți numai să-i descrii, așa, mâzgălind cu un condei rapid… N-am dreptate? Nici măcar un singur cuvânt cu adevărat al tău. Ce? Nici măcar o singură literă? Așa m-am gândit și eu. Nimic de zis, suntem un cuplu ca-n povești… Atunci, până una-alta, te rog, notează acum repede, înainte să-mi zboare din cap:

În capul meu e tot timpul război virgulă viespile nu contenesc să-mi zumzăie în țeastă două puncte la ce bun să scrii semn de întrebare cu ce-mbogățești lumea dacă născocești semn de întrebare și dacă simți într-adevăr nevoia asta virgulă atunci scrie numai fapte virgulă ce mai e de spus în afară de fapte semn de întrebare pune-le pe hârtie și taci pe vecie două puncte la ora asta și asta virgulă în locul ăsta și ăsta virgulă fiul meu virgulă

singurul meu fiu virgulă în vârstă de unsprezece ani și jumătate punct copilul nu mai e punct

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Și, odată cu ultimele cuvinte, el a bătut în masă cu amândouă mâinile și cu o forță înspăimântătoare, iar fața i s-a schimonosit de o durere atât de violentă, că pentru o clipă mi s-a părut, Înălţimea Ta, că și-a bătut trupul și carnea lui.

MOAȘA:

Dumnezeule, mă taie deodată o asemenea durere în josul pântecelui, copila mea – dacă măcar așști că și-ac-co-co/o, când ai sosit, când agonia ta a luat sfârșit, te-au întâmpinat mâini iubitoare și-un pross-sop cald și parfumat, și cineva, o femeie, la sânul căreia, sau un ceva la sânul căruia ai găsit tihnă în primele clipe.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Alături de gară, în întuneric, lângă o casă gata să se prăbușească, stă bătrânul profesor. Capul lui argintiu e rezemat de zidul casei, de parcă i-ar şopti secrete peretelui. Cu o mișcare poruncitoare a mâinii, ca și cum și de data asta m-ar fi așteptat numai pe mine, mă invită să șed la picioarele lui, pe trotuar. Doi și cu doi fac patru, mormăi eu după el și imediat simt o ușurare. Trei și cu trei fac șase, patru și cu patru, opt. Mi se pare că prezența mea îl umple de viață: mâzgălește exerciții pe zid cu mișcări rapide și în ochi i s-a aprins o lumină. Cinci și cu cinci fac zece, fredonez eu împreună cu el, cânt, îmi sucesc gâtul înapoi și-l văd proțăpit în picioare deasupra mea. Pulpanele pardesiului îi fâlfxie atunci când sare, țopăie din exercițiu în exercițiu, iar glasul meu devine plăpând și subțirel și mi se pare că picioarele nu-mi ajung nici măcar

până la caldarâmul străzii, așa încât pot să le bălăbănesc, zece și cu zece, douăzeci, bat eu din palme cu entuziasm și de la o fereastră de la etajul al doilea cineva golește o oală de noapte cu zoaie și strigă să-i lăsăm pe oameni să doarmă.

Mă ridic și stau lângă profesor. Suntem amândoi uzi și rușinați, ca și cum am fi fost prinși pe când încercam prostește să evadăm dintr-o pușcărie. Profesorul e deodată mic și stafidit ca un prunc. Dac-aș putea să-l ating, l-aș lua în brațe și l-aș legăna, i-aș îngâna cântece până ar ațipi. Așa stând lucrurile, îmi deschid carnetul și, cu glasul cel mai oficial pe care-l pot isca din mine, îl rog să facă o expunere mai amănunțită a ideii sale.

BĂTRÂNUL PROFESOR DE MATEMATICĂ:

…Și n-are fisuri? Mă tot presează cei care întreabă, sau crăpături, sau crestături?

Nu.

Și poți să-l atingi?

Nu poate fi atins.

Dar, spun ei, e plin sau e gol – evenimentul cel mai important din viața ta? E destins sau e încordat?

Nu, nu, răspund eu stânjenit, e aici, e aici!

Dar asta ai mai spus-o o dată!

Da, e ciudat cât de puțin am de spus pe tema asta. E uimitor și e dezamăgitor, știu, dar el, adică „asta”, adică moartea fiului meu, a lui Michael, în urmă cu douăzeci și șase de ani, într-un accident prostesc (o glumă care a luat o întorsătură nefericită, o cadă de baie și-un brici ascuțit, vine tăiate, pasămite în joacă) …

E ca și cum ea ți-ar înghiți toate vorbele și toată-nțelepciunea, toate dezlegările enigmei.

Și doar un singur lucru rămâne neschimbat și viguros: el.

Evenimentul acela.

Aici.

Fie că mă duc, fie că mă-ntorc, fie că mă ridic în picioare, fie că mă culc – el e aici.

Când sunt singur ori șed în piață ori predau o lecție – el e aici, mă umple tot, până la refuz, încât în mine nu mai e loc, uneori, nici pentru mine însumi.

Da, categoric, asta am vrut să spun (și poate că asta o să noteze Domnia Sa): că nu am loc pentru mine însumi. Sau pur și simplu pentru o răsuflare. Da, asta e chestiunea: o respirație, una singură, bună, o respirație adâncă, întreagă și pură, fără spasmul ororii în adâncul ei…

Dar despre evenimentul însuși (după cum am mai spus) – nimic, nicio iotă.

BĂRBATUL CARE MERGE:

Și dacă sclipește-n mine-o amintire – tu șezi în bucătărie și-ți faci lecțiile sau surâzi pe plajă, într-o fotografie veche, sau pur și simplu dormi în patul tău, imediat trezesc la viață ceea ce-a fost cu o clipă mai înainte, ce-o să fie cu o clipă mai târziu. Înainte să te fi întipărit în memoria mea; după ce fotograful te-a înghețat în poza lui. Îți fac masaj:

pentru ca trăsăturile feței să ți se lărgească într-un zâmbet și-atunci se vor concentra încet într-un gând.

Pentru ca ochii să ți se lumineze deodată, să schimbe în lumină culori, să se umple de mânie sau de uluire sau de-un gând rău.

Uite-așa, umblă încoace și-ncolo prin cameră în bătaia brizei, valuri mici de farmec și candoare și tinerețe se

mișcă pe sub pielea ta, pe frunte îți flutură părul tău blond.

Iar acum întoarce-te spre mine și spune-mi dar, tată, tu nu înțelegi…

Sau în somn, învelit cu un cearșaf, pieptul tău o să urce și o să coboare, o să urce și o să coboare și iar o să urce.

(Aa, am cerut prea mult.

Am simțit asta.

Am fost pedepsit.)

Și cu toate astea, fiul meu, mișcă tresari mișcă tresari în mine.

CENTAURUL:

Și uneori joc cu ea jocuri, cu aia, piei-i-ar numele! O stârnesc: „moartea moreşte”, îi fac eu cu ochiul, ca și cum ăsta ar fi un joc oarecare al nostru, al amândurora: „Moartea morează – sau poate că moartea o să se moară? O să fie murită? Sau poate c-o s-o murească cineva?” repet cu el, răbdător, iar și iar, încerc, caut s-o necăjesc, „noi ne-am murit, voi vă veți muri, ei se vor muri”… O să lupt cu ea așa, ce altceva mai pot face, nu să scriu, nu să trăiesc, măcar limba îmi rămâne, măcar ea mai e încă puțin liberă, permisă… e deșteaptă limba, nu-i așa, scumpul meu scârța-scârța? Plină

de

secrete și aluzii și enigme. Uite două vorbe surori, a dori și a durea.

„Cât l-am dorit”… „cât m-a durut”…

CENTAURUL: Ce-i asta? Ce-ai spus?

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Despre leagăn. E în grămada mare, cea din spatele tău.

CENTAURUL: Sper din toată inima, funcționar nenorocit, că m-au înșelat urechile.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Pe-o latură a lui sunt desenați doi rățoi.

CENTAURUL: Păcat, funcționărașule, ai stricat totul.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Umerii încep să-i salte. Și i se umflă obrajii. Am pierdut rămășagul. El se căznește să se tragă înapoi de lângă masă și să se ridice de pe scaun. Trebuie să dispar de-aici – și încă repede. Niciodată nu l-am văzut altfel decât lângă masă. De fapt până în clipa asta nu l-am văzut niciodată stând în picioare. Îmi aduc aminte lucruri pe care le-am citit despre el în arhiva orașului. E momentul s-o iau din loc, dar picioarele nu m-ascultă. El devine, sub ochii mei, tot mai cumplit. O să se ridice în picioare, e limpede că o să se ridice şi-o să smulgă casa din temelii şi-o să-i crape acoperișul. Jucăriile și hainele, toate rămășițele de copilărie care sunt aici, o să se facă praf și pulbere şi-o să zboare în toate părțile. Păcat. Păcat. Aproape că începusem să-l îndrăgesc. Geme, fața îi tremură. În acest timp aud acolo la el, înăuntru în odaie, lovituri puternice și, totodată, un scârțâit straniu, ca zgârietura unei unghii mari și dure pe podea. Închid ochii și-mi spun zorit că nu-i decât masa, nu-i decât masa care scârțâie așa. Mă străfulgeră un gând: o să se ridice de pe scaun şi-o să mă înșface, o să mă tragă în odaia lui și-acolo o să mă înfulece. Și încă un gând: picioarele mesei ăsteia au potcoave.

CENTAURUL: Ei, drăcia dracului! Nu pot nici măcar să stau în picioare? Ce căcat! Ce căcat!

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Capul îi cade pe piept și plânge, pe cinstea mea

că plânge. Ar fi mai bine să plec. În felul ăsta n-o să-l fac să se rușineze. Mai aștept o clipă și plec. Umerii i se cutremură. Un tremur rapid și frânt. Își acoperă fața cu mâinile. Eu număr crăpăturile și plesniturile trotuarului. Corectez câteva greșeli care mi-au scăpat în însemnările din carnet. Apoi, cum n-am încotro, încep să ascult feluritele straturi ale plânsului lui, până când îl găsesc pe acela care mi-e bine-cunoscut. Iată, eu, dac-aș plânge, probabil că așa aș plânge. Ascult. Din clipa în care fiică-mii i s-a întâmplat lucrul acela, mi-am interzis mila față de mine însumi, de orice fel ar fi ea. Asta obligă, bineînţeles, într-o anumită măsură la stăpânire de sine și la un permanent autocontrol. Chiar și noaptea. Cu toate astea, nu pot să-i interzic centaurului să plângă. Asta-i problema lui, chiar dacă, dintr-un motiv sau altul, se încăpățânează să plângă cu vocea mea. Încerc să ghicesc ce-ar face nevastă-mea într-o asemenea situație. Mă salt în vârful picioarelor. Mâna îmi flutură prin aer pe deasupra capului lui. Iată o mână care n-are dreptul să atingă un om. O mână nenorocită, spurcată, mâna unui om fricos. Respir adânc, închid ochii și-i mângâi buclele. „Șșș, șșș”, îi spun.

Asupra lui pogoară liniștea. Asupra întregului oraș s-a lăsat liniștea. Nu îndrăznesc să mă mișc. Stau așa, cu mâna odihnindu-se pe capul centaurului, când deodată aud, foarte aproape de mine, chiar în locul în care mâna mea atinge capul cel mare și nădușit, vocea bărbatului care urcă și coboară colinele.

BĂRBATUL CARE MERGE: În primul an de după, când eram singur acasă, te chemam câteodată pe nume, așa cum îți spuneai în zilele copilăriei.

Cu o forță care nu era a mea, cu un fel de nebunie, cu

o dăruire deplină a sufletului și a trupului, turnam în cuvântul scurt, dorit, toate prafurile magiei: iubire de casă, nepăsare față de griji, rutină, un fel de indiferență…

Și-atunci aruncam, ca pe-un „că tot veni vorba” bine plănuit:

Ui?

Dacă, printr-o minune, o să izbutesc, speram eu

(visam, unelteam), n-o să poți să nu răspunzi la simplitatea asta care traversează hotare și lumi…

Eu o să spun „Ui”, iar tu o să luneci spre mine şi-o să te-ntrupezi fără niciun efort, ecou la chemarea mea, ca un mic șuvoi care-o să gâlgâie de-acolo înăuntrul lui „este”, iar acesta o să fie răspunsul tău firesc și practic, ca răspunsul expirației la inspirație, și, totodată, un frumos omagiu adus puterii miraculoase a rutinei.

A, ți-aș spune, n-ai chef să vezi un meci cu mine? Poate ieșim împreună la o plimbăricǎ?

Cum s-a întâmplat, copilul meu, că, dintre toate cuvintele, dintre toate, e unul cu care n-o să-mi mai răspunzi niciodată, niciodată?

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: „Dar unde e acolo?” întreabă nevastă-mea a doua zi, în timpul plimbării noastre nocturne – ea e pe stradă, iar eu merg în urma ei, ascuns printre umbre. „Unde e acest acolo unde se duce el? Cine crede că, în general, există așa ceva, un acolo?”

Uite-așa, în timp ce merge calmă, ea azvârle în aer vorbele astea! Aproape că-mi tremură picioarele, atât de mare mi-e surpriza. Mă uit în jur, ca să văd dacă n-a auzit-o cineva, dar, spre norocul nostru, la ora asta doar ea și cu mine suntem pe stradă.

„Poate că acest acolo e demult aici?” continuă ea, iar eu mă simt și mai tulburat din cauza intonației concrete și practice a vocii ei – ca și cum ar pălăvrăgi despre treburi de toată ziua în bucătăria locuinței noastre.

„Și poate că și noi suntem puțin acolo de când ni s-a întâmplat ce ni s-a întâmplat”, spune ea, îndreptându-și spinarea, și mie mi se pare că pașii ei se încarcă de un elan nou. „Și poate că acolo a fost întotdeauna aici, doar că n-am știut noi”.

Suflă un vânt rece. Ea îşi înfăşoară gâtul cu un fular, dar umerii ei frumoși rămân dezveliți. Face asta de dragul meu. Azi e ziua mea de naștere, Înălţimea Ta, și ea știe cât de mult îmi plac umerii ei.

„Și dacă așa stau lucrurile”, respiră ea adânc, „atunci poate că, poate că și ea e aici, cu noi, clipă de clipă”.

Puterea zdrobitoare a afirmației din aceste cuvinte ne oprește din mers pe amândoi.

„Închipuie-ți”, șoptește ea.

Continuăm să mergem, ea în frunte, eu în umbra caselor și prin curțile întunecate, și înăuntrul meu e un mare zbucium.

BĂTRÂNUL PROFESOR DE MATEMATICĂ:

„Tatăl nu trebuie să supravieţuiască fiului lui”, asta e, vezi bine, o regulă a cărei logică trează îşi are rădăcinile nu numai în viața omului, ci și, după cum se știe, în știința opticii, acolo

(în spiritul neprețuitului

Spinoza, șlefuitorul de lentile)

am găsit o judecată foarte îndrăzneață: „Niciodată obiectul

(„viața fiului”)

nu are dreptul să se găsească în univers la o distanță de la care tatăl

(„subiectul care privește”)

poate să-l cuprindă în întregime, de la început și până la sfârșit, dintr-o singură privire”.

Fiindcă dacă lucrurile stau altfel

(și asta adaug eu), subiectul care privește se transformă dintr-odată într-un bloc de lignit (numit și „cărbune”).

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Acum, de la o zi la alta, umbletul celui care merge parcă s-ar iuți. Uneori pare, Înălţimea Ta, că o putere fără nume plutește în jurul orașului, îl învăluie și, ca unul care suge un ou printr-o găurice pe care i-a făcut-o în coajă, el, bărbatul care merge, îi atrage după sine pe unii și pe alții din bucătării și din piețe, de pe diguri și de prin paturi. (Înălţimea Ta, oare o fi adevărat zvonul scandalos și năucitor că atrage oameni chiar și din odăile palatului?)

Și femeia din vârful turnului – din când în când îmi ridic privirea şi-o văd acolo, printre nori, cu coada despletită și părul ei argintiu fluturând în toate părțile, și ea e câteodată silită să se țină cu amândouă brațele de țepușa turnului, pentru ca furtuna nevăzută să n-o ia pe sus. Acum, de pildă, gura ei e căscată și nu știu dacă femeia țipă ceva în tăcere sau înghite cu patimă cuvinte care suie și ajung până la ea…

BĂRBATUL CARE MERGE:

Ca în clipa în care fătul iese din matcă și din trupul mamei, moartea lui m-a făcut tatăl care n-am fost niciodată: a făcut în mine o gaură şi-o rană și-un gol, dar

m-a și umplut cu ființa lui, care de-atunci mă năpădește toată pe dinăuntru, o trăire care n-are seamăn – moartea lui m-a făcut apt să-l port în mine ca pentru a-l naște. Moartea lui mă transformă într-o piele năpârlită, goală de tată și, totodată, de mamă, moartea lui îmi dezvelește un sân, dar fără sugar, iar pe pereții uterului meu cioplit în ziua aceea moartea lui scrijelește cu unghii de pușcăriaș evadat numărul zilelor care mi-au rămas de trăit fără el.

Astfel, cu un bisturiu străveziu, moartea lui gravează în mine o solie: bărbatul care și-a pierdut copilul e pe vecie femeie.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Iar în noaptea următoare nevastă-mea și cu mine ne facem iar plimbarea noastră obișnuită. Vedem când și când printre clădirile orașului micul cortegiu ce urcă și coboară colinele pe linia orizontului.

NEVASTA CELUI CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ: în ultimele zile mi se pare că peste capetele lor, în aer, pâlpâie ceva roșiatic, ca un lanț de tăciuni care plutește acolo, deasupra lor…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Ca de obicei, ea e cea care stabilește ritmul mersului. Când ea se oprește, mă opresc și eu. Uneori, când ea cade pe gânduri, eu trebuie să intru într-una din curți și să mă ghemuiesc îndărătul unui gard, rugându-mă la Dumnezeu să nu fie niciun câine acolo. În clipa asta ea privește lung tăciunii aceia ciudați, iar eu, ca-ntotdeauna, o privesc pe ea. Lumina secerii înguste a lunii îi cade pe obraz. Cândva a fost atât de frumoasă! Și-acum e frumoasă.

Când ajungem în sfârșit la casa ei, ea deschide ușa,

dar în noaptea asta, altfel decât de obicei, zăbovește în prag, se întoarce spre mine și privește drept în întuneric, ca și cum ar ghici cu precizie unde mă ascund eu. Simt suflarea casei venind spre mine și suflarea asta e călduță și parfumată. Ea – și îmbrățișează trupul și oftează surd. S-ar putea să greșesc, dar poate că ăsta e felul ei de a-mi spune c-ar vrea să se repeadă asupra mea cu țipete, cu dinții dezveliți, să-mi trântească pumni într-o izbucnire de furie cumplită, să jupoaie cu unghiile pielea de pe mine.

Ea închide încet ușa. Se adună la casa ei. Eu îmi îndrept privirea spre coline.

BĂRBATUL CARE MERGE:

Iar el, el însuși, el a murit, de-acum știu asta, de-acum știu să spun – cu toate că întotdeauna în șoaptă – „copilul a murit”, aproape că-nțeleg sensul sunetelor:

copilul a murit, recunosc astfel că-n aceste cuvinte e un adevăr. El a murit, știu, da, recunosc: el a murit, dar moartea lui, moartea lui se umple și se golește și se-agită, e neliniștită, e neliniștită moartea lui, e foarte neliniștită.

BĂTRÂNUL PROFESOR DE MATEMATICĂ: …Pe baza observațiilor mele, socotesc, tinere, că numai oameni de-un anumit soi sunt capabili s-o discearnă. Incandescența. Așa numesc eu în sinea mea tăciunii ăștia cu adevărat enigmatici.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: în noaptea asta l-am întâlnit din nou, întâmplător, spre dimineață, la ora trei. Acum nu stătea în picioare și nu scria exerciții pe zid: obosit, aproape învins, se așezase, în întunericul străzii, pe banca pe care ațipisem eu. După câteva clipe de stânjeneală a amândurora și după ce i-am amintit, în sfârșit, că i-am fost elev în clasa întâi și că în

clasa lui am întâlnit-o pe fetița care mai târziu a devenit soția mea, ne-am cocoțat pe bancă, am stat alături în picioare și-am contemplat o vreme fenomenul.

BĂTRÂNUL PROFESOR DE MATEMATICĂ: Inima îmi spune, tinere, că din clipa în care omul a văzut incandescența asta, îi e sortit să pornească și să se îndrepte spre ea.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Când vorbea, labele mari ale picioarelor îi tremurau și făceau banca de lemn să vibreze. Și picioarele mele mici s-au pus deodată în mișcare. I-am vorbit în gând. I-am spus că pe lumea asta a fost cândva o vreme când fetița mea nu exista deloc. Încă nu exista. Nu exista nici bucuria pe care a adus-o în viața mea și nu existau nici suferințele astea. Și-am vrut ca el să se uite la mine cu privirea lui rătăcită, zăpăcită, privirea aceea în care orice e cu putinţă. Să mă cheme din nou la zidul unei case și să mă examineze la nesfârșit, punându-mă să fac exerciții de adunare și scădere. Mă gândeam: poate că și el dorește să devină iar dascăl tânăr și candid. Și poate că o s-o invit aici pe nevastă-mea și o să înființăm împreună o clasă mică, pentru noi, în care să nu mai știm de necazuri. Și de-acum începusem să fredonez „doi și cu doi fac patru”, dar el a sărit deodată de pe bancă – m-a uluit să văd cu câtă ușurință se mișcă încă, a stat o clipă, și-a privit picioarele cuprinse de tremur, iar apoi și-a desfăcut palmele în fața mea, ca și cum ar fi cerut iertare, s-a răsucit pe călcâie și s-a îndepărtat de mine, mormăind ceva pentru sine însuși…

BĂTRÂNUL PROFESOR DE MATEMATICĂ:

Uite, cad, acum o să cad – Și nu cad.

Uite o umbră și negură, gerul urcă dintr-o gaură întunecată – acum, acum o să cad…

NEVASTA CELUI CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ:

Uite, acum inima o să se-oprească – și nu se oprește… Uite o umbră și negură… Acum?

Acum o să cad?

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Și s-a dus! S-a dus! Brusc nevastă-mea a răsărit din întuneric lângă mine, pe stradă, și brusc s-a și îndepărtat de mine. Nici nu m-a văzut: a pornit ca-n somn în spatele profesorului. Imediat m-am culcat pe bancă și m-am ghemuit din răsputeri. Îmi era foarte frig. Am încercat să ațipesc. N-am ațipit. Nu știu ce-o să fac azi cu mine însumi. Și soarele nici n-a răsărit încă. Orașul e înspăimântător de pustiu. Rătăcesc pe străzi. Nici țipenie de om. Alerg la debarcader, scotocesc prin mormane puturoase de plase și alge uscate – nici țipenie de om. Încotro să mă duc? Acolo, pe coline, tăciunii cei mici clipesc în noaptea asta de parcă în fiecare din ei ar bate o inimă. Într-o curte întunecată de la marginea pieței stă un bătrân măgar cenușiu. Mănâncă din iesle. Îmi apropii fața de blana lui, îmi frec nasul de ea. Spre surprinderea mea, e moale, chiar mai moale decât părul centaurului. Poate că în lipsa mea lucrurile de pe lume s-au mai înmuiat oleacă? Măgarul încetează să mestece.

Mă așteaptă. Despre lucrul care i s-a întâmplat ei, fetiței mele, n-am voie să vorbesc cu nimeni – îi explic eu – și, la drept vorbind, n-am voie nici măcar să mi-o amintesc, deși nu-ntotdeauna reușesc lucrul ăsta, mai ales de când bărbatul acela a început să facă înconjurul orașului.

Măgarul îşi întoarce capul spre mine. Privirea lui e inteligentă și sceptică. Da-da, șoptesc eu, nici măcar să mi-o amintesc, n-am voie, închipuie-ți. El îşi mișcă urechile cu uimire. Ducele, spun eu și-mi încolăcesc brațele în jurul gâtului lui, el e cel care mi-a poruncit, prin ordin ducal, să-mi părăsesc casă, să umblu zi și noapte pe străzi și să notez poveștile locuitorilor orașului despre copiii lor. Și el e și cel care mi-a interzis – printr-un ordin explicit! – să mi-o amintesc pe copila mea. Da, imediat după ce s-a întâmplat, el m-a condamnat, după ce ea s-a înecat, adică fetița mea, Hannah, s-a înecat sub ochii mei în lac și n-am putut, ascultă, erau valuri mari, uriașe, și n-am… ce puteam eu…?

Nu mă crezi. Dai neîncrezător din urechi, ba chiar le încrucișezi, casă arăți că negi posibilitatea… Știu exact ce gândești în clipa asta: Ducele?! Ducele nostru cel bun și delicat? Nu se poate! Toți locuitorii orașului gândesc așa și, la drept vorbind, eu însumi gândesc câteodată așa. Fiindcă poate c-ai și auzit de ici, de colo că am fost cândva prieteni buni, eu și ducele, prieteni de suflet adevărați, da, doar am fost măscăriciul lui vreme de douăzeci de ani, până când mi s-a întâmplat nenorocirea, măscăriciul lui favorit… Și când te gândești că tocmai el, tocmai el mi-a dat o poruncă atât de îngrozitoare… în general, cum de i-a putut trece prin cap un asemenea ordin?

Buzele îmi tremură deodată, iar măgarul înclină capul și le privește cercetător. Mă tem c-o să-mi citească pe buze cuvinte pe care prefer să le păstrez numai pentru mine sau cuvinte pe care mi s-a interzis, prin ordin ducal, să le rostesc, fie și numai în sinea mea, sau să mi le amintesc, fie și numai printr-o aluzie, printr-un singur cuvânt, după

cum n-am voie nici să mă gândesc cine ar fi fost ea azi dacar fi fost. Porunca e să nu mi-o imaginez deloc și nici să nui visez chipul. Interzise îmi sunt și dorurile, dorințele ș. Cl „bătăile subite de inimă sau un spasm în măruntaiele întoarse pe dos, și orice fel de plâns e, de-asemenea, pus pe listă, de la bocet până la un suspin ușor în somn. Memoria mi-e amputată, măgărușule, sunt nazireu al fiicei mele, prizonierul unei carcere mici și îndepărtate în închisoarea spiritului meu, până într-atât încât, ca în poezia pe care am citit-o cândva împreună, ducele și cu mine, „viața mea, care-a iubit soarele și luna, seamănă cu ceva ce nu s-a-ntâmplat" x.

1. Citat din poezia lui E.E. Cummings, „a clown's smirk in the skull of a baboon" („rânjetul unui clovn în țeasta unui babuin"): „my bfe (which liked the sun and the moon) /resembles something that has not occurred" (n.a.).

CIZMARUL:

...Nu mai e în mine nimic din acel eu însumi care a fost – numai mișcarea a rămas, numai asta ți-aș putea da azi, copila mea, numai mișcarea care-o să răzbată înăuntrul tăcerii și al nemișcării în care ești întemnițată, doar atât, fiica mea, doar așa aș putea azi să-ți fiu tată...

MOAȘA:

Stăteam la fereastra colibei mele, noaptea, singură, împuținându-mă treptat.

Am auzit ca-n vis un g-g-glas îndepărtat vorbindu-mi deodată, pe limba mea: doar atât, fiica mea, doar așa aș putea azi să-ți fiu tată...

Am şi-t-tiut: acesta e semnul, am ieș-șşit din casă, m-am îndreptat către coline, am închis ochii, mi-am stins privirea, am lăsat incandescența să mă cuprindă.

Doar așa aș putea azi să-ți fiu tată… M-am grăbit, am alergat spre el, spre bărbatul gr-r-reoi, masiv, domol, care-a vorbit deodată pe limba mea.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Ei umblă pe coline, iar eu, după ei. Mă agit necontenit între ei și oraș. Ei gem și cad și se ridică, se țin unul de altul, îi cară între ei pe cei care dorm, ațipesc ei înșiși, nopți și zile dau iar și iar ocol orașului, pe ploaie și pe ger și pe soare dogoritor. Cine știe până când o să meargă și ce-o să fi se-ntâmple când o să se deștepte din nebunia lor. Ducele, de pildă, cine-ar fi crezut, merge umăr la umăr cu femeia care drege năvoade și nu o dată plasele ei fluturânde se agață de el. Și bătrânul profesor, cu nimbul lui subțire și alb de păr, pășește sprinten, după cum îi e felul, sărind de pe un picior pe altul și sucindu-și capul într-o parte și într-alta cu o curiozitate imensă, chiar și în somn. Iar cizmarul și moașa merg mână-n mână și ochii amândurora sunt strâns închiși, ca dintr-o hotărâre încăpățânată. Și la coada micii caravane e nevastă-mea, împleticindu-se pe picioarele ei greoaie, gâfâind de efort, cu capul lăsat în piept, și nimeni n-o ține de mână.

DUCELE:

În mers, moțăind, într-un ciob de vis îmi licărește o priveliște: un tărâm pustiu, sterp, pâclă și vânt rece, și-un vaiet se rostogolește peste deșert…

MOAȘA:

Iar acolo e-un f-f-fel de s-s-stană de p-p-piatră, la o margine de p-p-prăpastie, un munte de stâncă rotund, lun-n-necos, iar eu, în vis sau pe j-j-jumătate trează, îmi spun mie însămi: p-p-privește, femeie, asta cauți, asta-i tot, asta-i soluția marii și sfintei enigme și mai mult de-atât nu

există nimic, mai mult de-atât, nimic.

CIZMARUL:

Un munte de creier uscat, groaznic la vedere, zvâcnește poate o dată la o mie de ani…

NEVASTA CELUI CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ:

El e creierul universului, e rece, e înghețat. Iar ea, tânguirea, nu de la el vine.

El

e haos, doar haos mut și surd și nepăsător e el, și gol de orice vaiet, de orice gând, și nu-i în el răspuns și nu-i în el iubire…

DUCELE:

Și tu, ia un hârleţsi sapă un strat de flori și sădește în el o pernă şi-o lampă şi-o scrisoare şi-o poză a chipului drag și, eventual, și-un ceainic și ciorapi groși și mănuși și-un ghiozdan și, poate, și-un creion sau o pensulă, şi-o carte sau două şi-o pereche de ochelari buni, ca să poți vedea de-aproape și să poți vedea de departe.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Povestește-mi despre calul de lemn.

CENTAURUL: Iarăși tu? N-o să taci niciodată?

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Povestește-mi despre fotbal, despre pălăria de cowboy. Povestește-mi despre zilele de naștere, despre bagheta magică de scamator, despre zmeul albastru…

CENTAURUL: Mă chinuiești.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Povestește-mi despre barca de jucărie.

CENTAURUL: Vechituri! Coji de amintiri!

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ

ÎNORAȘ: Povestește-mi măcar ceva despre leagăn.

CENTAURUL: Poate o dată, că n-o fi foc, o să-mi povestești tu ceva despre tine? De-acum sunt câteva săptămâni de când vii încoace de zece ori pe zi și cercetezi și mă-ntorci pe față și pe dos ca pe-o mănușă, în timp ce tu însuți… nimic! Funcționar! Îndeplinești dispoziții! Te-ascunzi după ordinul ducal, când orice nătărău poate să vadă cu ochiul liber că e fals și pe deasupra mai are și efigia ridicolă a ducelui, cu coroană! Pe cinstea mea! Ai fi putut să faci un efort un pic mai mare, că și un copil de grădiniță desenează mai bine ca tine!

E-n regulă. Am înțeles. Și eu știu să tac. Uite. Tac. Piatră. Sfinx. Nici tu, că tot veni vorba, nu arăți cine știe ce în ultimele zile, dar eu e sigur că-mi ies din minți, asta da, nu-i greu de văzut. Mă termină lupta asta cu ea, fi-i-ar numele blestemat și uitat în vecii vecilor. Poftim, recunosc. Și chestia asta idioată care s-a-ntâmplat aici cu masa… ce? Sigur ai auzit poveștile care circulă despre mine în oraș, nu? Numai din cauza asta și tot ar fi trebuit să-ncetezi să mă sâcâi cu prostiile tale… Nu ți-e milă de un biet centaur? Și-nca de unul care și-a pierdut copilul? Hai, uită-te la mine, hai, serios, cațără-te aici, pe fereastră, cu amândouă mâinile, nu-ți fie teamă! Ce pot eu să-ți fac și nu-ți faci singur…?

Ei? Frumos, nu? Estetic. Ai mai văzut vreodată un hibrid ca ăsta, un blestem ca ăsta? Jumătate scriitor, jumătate masă de scris? Asta e. Poți să te dai jos. Finita la tragedia. Ce zici? Drăguț, nu? Nu ți-am spus că nu există plăcere mai mare decât infernul altora?

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: în leagănul ăsta a dormit cândva fiul tău.

CENTAURUL: Iar acum are alt leagăn.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Ajută-mă, centaurule. Grămezile alea ale tale mă scot din minți.

CENTAURUL: Eu în veci n-o să mai ies de-aici.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Acum treisprezece ani mi-am pierdut fiica.

CENTAURUL: în ultimele zile, de când ai devenit un pisălog de-a dreptul insuportabil, am început să bănuiesc că poate la mijloc e ceva de genul ăsta.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Eu nu pot să vorbesc despre ea.

CENTAURUL:

Eu am făcut leagănul cu mâinile mele, astea două. În ziua în care s-a născut, din crengi de de stejar. Nevastă-mea a desenat cei doi rățoi. Atât de frumos i-a desenat! Era o femeie liniștită și gingașă.

Și m-a părăsit, la trei ani după fiu. Și eu, dac-aș putea, m-aș părăsi pe mine. Adam, așa-l chema.

Adam. După ce s-a născut, l-am pus în leagăn. Stătea culcat cu ochii deschiși, mă privea ca și cum cu privirea m-ar fi întipărit în mintea lui. Era atât de serios! Și toată viața lui a fost așa. Toată viața lui cea atât de scurtă. Serios și oleacă singuratic. Aproape că n-avea prieteni. Și-i plăceau poveștile. Și făceam împreună spectacole, el și cu mine, ne deghizam, ne puneam măști. Ai întrebat despre leagăn. Nevastă-mea l-a căptușit cu țesături moi, dar de ațipit el voia s-ațipească numai la mine, pe pieptul meu. Știa să se-alinte, îmi aduc aminte deodată – o să râzi, era un glas deosebit pe care mi-l prefăceam ca să-l fac să ațipească pe mine, un fel de muget liniștit și adânc și

fremătător, hmmmm, hmmmmm…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Iartă-mă, stimate domn, te-ar deranja dacă și eu…?

CENTAURUL: Dimpotrivă… Hmmmm…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Hmmmm…

CENTAURUL ȘI CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ: Hmmmmm…

BĂRBATUL CARE MERGE:

Merg, merg, nici treaz nu sunt și nici nu dorm, pășesc și mă golesc de toate gândurile mele, de patimile mele, de jalea mea, de exaltarea mea, de secretele mele, de voința mea, de orice sunt eu…

Privește-mă, fiul meu, iată, eunumaisânt.

Sunt numai un temei de viață, care te cheamă să vii și să trăiești prin mine – să te întâmpli, fie și doar pentr-o clipită, să te mântui din nou prin „este”.

Vino, nu șovăi, fii, eu acum nu-s aici, casa-i a ta și e mobilată cu toate mădularele, curgi înăuntrul lor și adună-te, sângele e-acum al tău și mușchii sunt ai tăi, vino, creează-te, desfă-ți brațele de la un capăt al lumii la celălalt, chiuie cu gâtlejul meu, râzi, răgi și prostește-te, acum, pentru un crâmpei de clipă, totu-i cu putinţă, acum totul e da, iubește, entuziasmează-te, dorește, fute, cele cinci simțuri flămânde ale mele îți stau la dispoziție, sunt la ordinele tale, precum cinci cât cu botul spumegând, tropăind, tropăind, ca să galopeze toată nesfârșirea ta…

Nu te opri, copilul meu, timpul tău e scurt, e măsurat și pleoapele mele încep de-acum să clipească, încă o clipă şi-o să mă-ntorc acasă, încă o clipă și logica îngustă o să-

mi strâmteze luminile ochilor. Iute, gustă totul, înfulecă, fii profund, trist, fii hotărât, plăcut, răcnește, tremură de plăcere și de-ncordare, plăcerea mea c-a ta, încordarea mea c-a ta… Farmecă, lasă-ți sufletul să curgă asupra lumii, fii mișcarea semănătorului, o cascadă de boabe și de monede de aur care se prăvălesc ca o lumină…

Fii plin ca un uger și cutezător ca amiaza și mânie-te, clocotește, strânge pumnul până ce o să ți se umfle vinele pe gât, și lasă-te și-nduioșat, ca o inimă, ca o fată, fii deschis, simțitor, luminat de strălucirea vie, miraculoasă, a lucrurilor care nu au seamăn, fii un ciob întreg, de-o clipă, al veșniciei.

Și, fiind așa, oprește-te pe neașteptate din goană, răsuflă, trage aer în piept, simte arsura aerului în plămâni, linge-ți buza de sus, gustă sarea sănătoasă a sudorii, mâncărimea vieții, și spune acum din toată inima: Eu…

(Drace, acum îmi dau seama: și pronumele ăsta s-a pierdut și-a murit odată cu tine, mie mi le-ai lăsat doar pe „el”, „tu”, „noi”, și de-acum nimeni n-o să mai spună „eu” cu glasul tău.

Și asta, și asta.)

Grăbește-te numai, copilul meu, zorii se înalță, farmecele încă puțin şi-o să se spulbere; iubește, și chiar dac-o să fii înșelat, chiar dac-o să guști din veninul umilinței, iubește, fii curajos, fii și laș totodată, fii tot, urlă când ești înfrânt, când dai greș, și-ndurerează, dezamăgește și minți…

Grăbește-te, copilul meu, spicuiește din toate astea, nu-i timp decât de-un frunzărit, atât de scurt e răstimpul unei asemenea iluzii, dar tu atinge, mângâie un trup cald, o femeie, belșugul sânilor în mâinile tale, capul unui nou-

născut, care nu ți s-a născut.

Grăbește-te, grăbește-te, cea dintâi dungă de lumină s-a și ivit…

Vezi lumea, New York-ul, pe care nu l-ai văzut, Parisul, Shanghai-ul, atât de multe fețe are lumea care e vie…

Nu, nu, stai…

De-acum e târziu, întoarce-te la odihna ta, grăbește-te, la beznă, la uitare, numai să nu vezi cu ochii mei ce ți s-a-ntâmplat ție.

CEI CARE MERG:

Picioarele noastre se desprind încetișor de pe fața pământului, ușor, ușor, plutim între acolo și aici, între trezie și somn, încă o clipă și firul o să fie desfăcut și-atunci o să putem plana și privi tot ce se poate vedea, tot ce-i îngăduit să vezi numai atunci când mergin vis…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Dorm… De-acum sunt câteva zile de când ei dorm aproape tot timpul, ca și cum ar amorți pe veci… Dorm și merg, vorbesc unul cu altul din visele lor, capetele li se reazemă pe umerii celor care merg alături și eu, unul, nu știu cine duce pe cine și ce forță îi face să-și continue mersul…

DUCELE:

…Câteodată, când sunt singur, în iatacul meu personal, mă descalţsi-mi privesc labele picioarelor și mă gândesc că ele sunt el.

BĂTRÂNUL PROFESOR DE MATEMATICĂ:

Îl băteam.

Era un adolescent încăpățânat și obraznic și încă din copilărie avea păreri stranii, iar eu – cine-și cruță nuiaua

îşi urăşte fiul – aveam datoria să-l bat. Și când ridica mâna ca să-și apere fața, îl loveam peste burtă.

BĂRBATUL CARE MERGE:

Dar unde ești și ce-i cu tine?

Atâta doar să-mi spui, fiul meu, întrebarea mea e o-ntrebare simplă: unde?

Sau, ca un învățăcel în fața dascălului său (fiindcă așa mă simt eu acum, nu o dată, în fața ta), te rog, învață-mă, așa cum odinioară, nu cu mult timp în urmă, te-nvățam eu pe tine lumea și tainele ei, și te rog să mă ierți dacă-ntrebarea mea e prostească și cam searbădă, dar trebuie neapărat să ţi-o pun, fiindcă de-acum sunt cinci ani de când îmi roade sufletul ca o boală:

ce este moartea, fiul meu?

Ce

este moartea?

MOAȘA:

Moartea cea mare, cea absolută, fetița mea, a cărei putere n-are m-m-margini, moartea cea v-v-veșnică, cea nemuritoare, și-a ta, cea mică, cea unică, înăuntrul ei…

CIZMARUL:

De fapt, voiam să-ntreb cum e, fetița mea, când murim.

Și cum ți-e ție acolo.

Și cine ești tu acolo.

DUCELE:

E uimitor să gândești așa, fiul meu, dar poate că acum tu știi mult mai mult decât mine?

Poate că o lume nouă, minunată, te duce-n zborul ei și, cu o singură fluturare a aripii ei uriașe, îți așterne în față nesfârșirea ei, după cum aici lumea noastră îți potopea

cândva, cu tot belșugul ei, sufletul curat de adolescent? Deodată mă simt în fața ta atât de tânăr și-atât de neștiutor…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Din când în când îi străbate pe toți, unul după altul, un fior. Ca și cum o mână nevăzută ar furișa o mângâiere peste șira spinării micului alai și ar zăbovi un pic pe capul fiecăruia. Ei, în somnul lor, îşi îndreaptă spatele către mâna asta nevăzută, ca niște pui nevăzători care aud vocea mamei lor, și ochii încep să le lucească îndărătul pleoapelor.

MOAȘA:

O văd sărind și dansând în bucătărie înainte de-a se îmbolnăvi, pe când încă avea puteri. Și t-t-tatăl ei, bărbatul meu, iubitul meu, cizmarul meu, îngenunchează în fața ei şi-şi pune palmele ca pe niște încălțări în dreptul tălpilor ei…

CIZMARUL:

Oare visez?

Pe cinstea mea, ea aproape că nu mai stâlcește cuvintele!

MOAȘA:

…și el o duce prin casă pe mâinile lui, care acuma-i slujesc ei drept încălțări, și râde până când aproape că zboară acoperișul casei, iar ea îi îmbrățișează grumazul și țipă fericită, abia a-nvățat să vorbească, ții minte, abia a-nceput să spună cuvintele ei cele dintâi, ta-ta, mam-mă, Lil-l-li.

CIZMARUL:

Lili.

Lili a mea.

CEI CARE MERG:

Mergem, nu ne putem opri, n-avem voie. Trupul nu mă lasă, picioarele-mi sunt slabe, respirația mi-e cam scurtă, și cu toate astea trupul nu consimte să stea locului și, dinăuntru, mă împinge înainte, înainte… E ca atunci când mergi la o întâlnire cu drăguțul sau cu drăguța ta, ce, doamna mea care notează, ce se-ntâmplă? Exact, doamna mea cea din năvod, e ca atunci când te duci la o întâlnire cu drăguțul tău.

BĂRBATUL CARE MERGE:

Golul ăsta, o absență cum doar moartea scobește…

Golul ăsta, care nu-i deloc dispariție sau neființă sau neant…

Golul ăsta, în care e și-un ultim loc anumit, întredeschis, ca un fel de fereastră puțin crăpată, ferestruica asta în care cel absent încă mai respiră și, istovit, încă se mai zvârcolește, locul ăsta în care el poate fi atins aicișsi prin care aproape că se mai poate încă simți, căldura mâinii atinse acolo…

Golul ăsta e pragul, ultima linie comună între acolo și aici, dunga până la care cel viu poate să se apropie viu – dar nu și dincolo de ea, iar acolo o să simtă, poate, încă un capăt de ață, încă o aluzie, un tăciune al sclipirii care slăbește, care se stinge, care se duce, a celui mort.

BĂTRÂNUL PROFESOR DE MATEMATICĂ:

Până într-atât te-ai schimbat în moartea ta, încât uneori mă întreb

(Iartă-mă, încalc vreo interdicție aici?

Ar fi mai bine să tac? Sau pot să-ntreb? Știi, în general eu, fiul meu, sunt într-o anumită măsură o persoană care ține la manierele elegante și deodată nu mai sunt sigur

cum e corect să mă adresez atunci când vorbesc cu tine… Am voie la persoana a doua?), dar spune-mi, vorbește-mi limpede și nu-ți fie milă de mine:

dacă ți-ar da voie ei, acolo –

dacă ți s-ar da posibilitatea să alegi, te-ai întoarce?

Te-ai întoarce aici?

La mine?

DUCELE:

O, oare, ca-n poezia lui Rilke despre Euridice, tu ești acum, copilul meu, cu totul supus morții de curând petrecute, morții care te umple „ca un fruct al dulcelui și al întunericului[1] și numai eu.

Orfeu pisălog, copleșit de emoție, te trag încoace împotriva voinței tale?

BĂTRÂNUL PROFESOR DE MATEMATICĂ:

Încă o singură întrebare, una singură. Se poate?

(Pe cine să-ntreb dacă nu pe tine, învățătorul meu pe tărâmul acestor mistere?)

Spune-mi doar atât: ce anume e-n noi, cei vii, și ne face să știm, să devenim într-o clipită, în clipa morții noastre, morți desăvârșiți? Și să renunțăm la tot, și să dăinuim când se renunță la noi, ca și cum o lege a abisurilor, care stă mereu la pândă adânc înăuntrul nostru, ar țâșni dintr-odată și s-ar înălța ca o siluetă întunecată din adâncuri: încă mai fumegă primprejur ruinele lăsate de urgie și ea – și ocupă locul și se lăbărțează, toată numai trufie de stăpân dintotdeauna al casei, și privirea ei împietrită, căreia nu-i scapă nicio iotă și care nici nu vede nimic, declară cu un firicel de zâmbet triumfător:

„Moartea, prieteni, ea este adevărul adevărat!”

1und Dunkel“ (n.a.).

CEI CARE MERG:

Când o să ne-ntâlnim… ce-o să le spunem când o să ne-ntâlnim? Eu, domnilor, de-acum am hotărât:

n-o să-i povestesc despre fratele lui, care mi s-a născut după el. În camera ei am schimbat toate fotografiile. Nu mai puteam. În cele din urmă am dat câinele lui unui copil de pe stradă.

(tăcere)

BĂRBATUL CARE MERGE:

Și după un timp, orice ai face, împietrești și trebuie să te cioplesc iar și iar din învelișul de piatră în care ești turnat, trebuie să mă străduiesc foarte tare să vreau asta – să mă cioplesc și pe mine însumi pentru asta, să lupt în timp ce eu, cu toată ființa mea, zbier, dă-i pace, așa-i mai bine, lasă să se facă ce-i în firea lucrurilor și-a omului, tu trebuie să te-mpaci de-acum cu soarta lui, trebuie să-i respecți hotarul…

Și atunci, mă suspectez de-ndată pe mine însumi, poate că-n adâncul inimii, în taină, pe ascuns, eu doresc de-acum să împietrești?

Să nu mai sângerezi.

Să nu mai fi atât de treaz și-atât de ager și-ncins până la roșu – ci pe vecie mort.

Dar când izbutesc, când puterea imaginației mele își taie drum până ce blocul de piatră plesnește, se sfărâmă, se risipește-n jurul tău, nu doare mai puțin și-atunci, deodată, iată-te: gol-goluț, măreț, uluitor, strălucești înăuntrul stâncii sau nici măcar nu strălucești, ci pur și simplu stai degajat, ca și cum te-ai găsi aici din întâmplare, și privești încoace și încolo, intimidat, neavând habar că eu te privesc; prezent, atât de prezent, și nu amăgești, și nu

făgăduiești, îți zvâcnești numai, ca o inimă, pulsul existenței, cu o cumpătare care nu știe de griji, e nepăsătoare.

Și ești cald exact atât cât trebuie, și viu… Poți să-nnebunești.

CEI CARE MERG:

Când o să ne-ntâlnim, dacă o să ne-ntâlnim, ce-o să-i spun? Ce o să-i spun?

Voi credeți că ei știu?

Ce anume să știe? Că sunt morți.

DUCELE:

El s-a prăpădit în august și la sfârșitul lunii aceleia mă gândeam tot timpul: cum o să pot trece eu în septembrie când el o să rămână în august?

CEI CARE MERG:

Când o să ne-ntâlnim, poate c-o să stăm în fața lor, doar atât, fără să spunem o vorbă? Poate că el o să-mi spună că acum înțelege că numai spre binele lui îl băteam? Poate c-o să-i cânt ce-i cântam când era mititică de tot? Numai s-ajungem o dată, Dumnezeule! Mă tem că el o să-mi fie străin. Numai să fiu cu ea. „Noapte de noapte luna privește întruna și nu se mai satură de privit florile care-n grădiniță au îmbobocit… „Numai să fiu acolo cu ea, numai să fiu. Măcar dacă aș putea să-i aduc puțină supă de roșii.

BĂRBATUL CARE MERGE: Nu, nu… E cu neputință, e cu neputință…

CEI CARE MERG: E cu neputință, e cu neputință…

BĂRBATUL CARE MERGE: E cu neputință ca aceste cuvinte să fie adevărate…

CEI CARE MERG: Asta-i cu neputință, asta-i cu neputință…

FEMEIA DIN NĂVOD: Când am văzut cum copilul meu e azvârlit într-o groapă, în pământ…

MOAȘA: Când am auzit – tah-tah-tah – zgomotul hârlețului săpând în pământ…

CEI CARE MERG: E cu neputință ca aceste cuvinte să fie adevărate, nu-i cu putinţă ca acesta să fie adevărul…

BĂRBATUL CARE MERGE: E pur și simplu cu neputință.

MOAȘA: Să ardem! Să ardem cuvintele astea! Să ardem vorbele astea blestemate!

CEI CARE MERG:

Am privit în sus, am știut îndată încotro să privim, înspre foc, înspre focul cel mic, focul lui totdeauna, care merge zi și noapte cu noi, așa încât de-acum ne-am obișnuit, eu, drăguțule, îl numesc incandescența. Lasă, ăștia sunt pur și simplu niște tăciuni mici, drăgălași, de-acum nu, de-acum nu, privește în foc, înăuntru, ăsta e viu, e ca și viu…

Nw-mișcați, așteptați. Nu-l supărați, el se deschide, ciudat, acum se-ntinde, desface încet-încet mâini, brațe lungi, Doamne, ce-i asta aici, degete…

FEMEIA DIN NĂVOD: în pământ! Trupul tău cel dulce, băiatul meu, putrezește în pământ!

CEI CARE MERG:

Aerul se cutremura de țipete, limbile de foc s-au înălțat drept în sus, au înghețat pentru o clipă într-un cristal strălucitor, arzător, și-atunci au început iar să se rotească, să-nflorească într-o înflorire bezmetică, au explodat deodată deasupra, un val uriaș de foc a clocotit, s-a umflat și-a izbucnit ca un vulcan, limbi de foc s-au răschirat deasupra capetelor noastre, linii de foc au

scăldat, au despicat umbrele, priveliștile, au șfichiuit deodată, ca un bici, s-au năpustit, au înhățat…

Pe cine?

Cuvintele…

— Cuvintele? Blestematele de cuvinte au înfulecat toți acei „e cu neputință”, i-au înghițit în foc, totul ardea în flacăra aceea, am scos un strigăt amar, o vâlvătaie galbenă-neagră s-a înălțat dinăuntrul nostru, am luat-o la goană…

— Nu ne-am clintit din loc…

— Am țipat…

— Am înghețat, iar ea, vâlvătaia…

— Flăcări ca niște leoaice, ca niște balauri, ca niște șerpi, am jurat să tăcem și-am țipat, ne-am deșertat mațele de-un talmeș-balmeș întreg de cuvinte, cuvinte îngrozitoare, nu e cu putinţă, nu e cu putinţă, și ea, vâlvătaia, se-nalță, se zbuciumă, focul vine roată, arzând, după noi și – iată – ochii lui roșii și negri se cască și iscodesc înăuntrul nostru, limbi de foc pârjolesc… Să vină, să ardă… Văpaia a-nșfăcat în aer cuvintele blestemate, a prefăcut în cărbune amintiri, imagini pe care ani de zile n-am îndrăznit să le vedem, le-a mâncat, le-a înfulecat, un foc mare înghite, preface în scrum, mistuie înăuntrul măruntaielor…

Prefă în cenușă, au! Nenăbușim în fumul cuvintelor, în cuptorul cuvintelor…

Istoviți, goliți de miez, stăm și ne-mpleticim, cu fețe negre, iar el, focul, se stinge în sfârșit și-acum e liniște, liniște, un foc mocnit se domolește, sătul…

Șșș…

A adormit…

(tăcere)

Ce-i, ce-a fost asta?

Am visat?

Dormeam? Uitați-vă la mine!

Respir! Ce înviorare simt deodată în mădulare. Trupul parcă-mi plutește în aer… Ia spune-mi, doamnă, am murit? Mai trăiesc?

Au! Am lătrat, am chelălăit către focul nebun, totul, ia totul, arde.

Și fața ta, femeie – atinge-mă, atinge-mă, ce ciudat, obrazul ți-e neted, așa cum era înainte…

Vreau, bărbate…

— Și eu vreau…

— Și eu vreau, femeie…

— Vrem să ne trezim, să ne trezim din visul ăsta, să mă trezesc către lumină, vreau să mă cufund în lumină, să-mi spăl tot trupul în lumină…

Voi – voi, acolo – care n-auziți… – care nu răspundeți… – care ne apăsați inima… – care ne sugeți sângele… – care sugeți din noi ca de la țâță, orice strop de viață… – care încasaţi impozitul… – impozitul pe frigul din voi… – pentru orice clipă de râs… – de lumină… – de uitare… – de rătăcire… – voi… – pe vocea cărora orice cuvânt pe care-l rostim aici ni se șoptește de îndată de-acolo…

— Și de ce?

— V-ați gândit la asta?

— De fapt, de ce-ați ajuns morți?

— Cum de nu v-ați ferit?

— Nu v-ați ferit ca noi…

— Și de ce v-ați dus și ați luat boala?

— Și la război, de ce v-ați dus la război?

— Și în valuri…

— Și sub brici…

— Și cum se face că voi sunteți morți, iar noi am reușit să rămânem în viață?

— V-ați gândit vreodată ce-nseamnă asta?

— Poate că nu-i deloc o întâmplare că voi sunteți acolo și noi aici…

— Și poate că, de fapt, ați făcut ceva rău și din cauza asta sunteți aș-ș-șa cum sunteți acum?

— Știți ce? Noi nici nu vrem să ne-ostenim cu gândurile astea!

— Nu vrem să ne gândim câtuși de puțin la voi!

— Ne-am gândit destul la voi! – în general, am gândit destul! – înainte ca lucrul ăsta să mi se-ntâmple, nici măcar nu știam că există atât de multe gânduri!

— Ahhh, citi ani, Dumnezeule…

— Câte lacrimi…

— Așa că luați… luați… – luați-vă bocceaua de oase… – și ieșiți… – ieșiți din viața noastră… – ați auzit? Din vi-aţa noastră!

— Voi, voi acolo… Barem de-ați muri!

FEMEIA DIN VÂRFUL TURNULUI:

S-a pogorât liniștea. Și orașul cel îndepărtat s-a-nchis dintr-odată ca o ușă trântită.

Ca și cum și-acolo lumea ar fi încetat să respire.

BĂRBATUL CARE MERGE: Dar cine sunt eu? CIZMARUL: Cine ești tu?

BĂRBATUL CARE MERGE: Căutam ceva pe-aici, pare-mi-se.

FEMEIA DIN VÂRFUL TURNULUI:

Și el s-a dus și s-a întors și stătea și cerea de la ei ceea

ce pierduse și alerga și se-nvârtea în jurul lor în cerc și deodată – a căzut.

BĂRBATUL CARE MERGE: Cine sunt eu?

BĂTRÂNUL PROFESOR DE MATEMATICĂ: Mă scuzi, domnul meu, poate că, din întâmplare, dumneata îți amintești: cine sunt eu?

CIZMARUL: Spune-mi, doamnă, poate că dumneata ții minte…

MOAȘA: A fost un prunc, și încă un prunc, și încă unul… Toți au ieșit din mine?

FEMEIA DIN NĂVOD: A fost o casă, au fost haine…

DUCELE: Mă jucam de-a caii… de-a cavaleria…

NEVASTA CELUI CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ: Și dumneata, domnul meu, dumneata cine ești?

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Eu? Eu nu… Iertați-mă, doamna mea, dar nu mă cunosc.

BĂRBATUL CARE MERGE: Cine sunt eu?

FEMEIA DIN VÂRFUL TURNULUI: (cântă cu o voce surdă)

Când ţi-oi spune „da”, ia-l în brațe pe 7, nu”, leșul lui „nu”.

Ia-l în brațe tu, tot întregul stârvului, golu-ntreg năuntrul lui…

(tăcere)

FEMEIA DIN VÂRFUL TURNULUI:

Acolo nu mai ești singur, nu ești singur, acolo nu ești de unul singur și niciodată n-o să fii unul singur…

(tăcere)

BĂRBATUL CARE MERGE:

Acolo îl ating?

Chiar lăuntrul i-l ating?

Neființa i-o ating?

FEMEIA DIN VÂRFUL TURNULUI:

Iar el, și el o să te-atingă pe tine de-acolo și atingerea lui…

BĂRBATUL CARE MERGE:

Cu o atingere ca asta nu m-a atins nimeni niciodată?

FEMEIA DIN NĂVOD:

Două fărâme de om am fost, un co numai pil și maică-sa…

BĂRBATUL CARE MERGE:

Ce mai pot face eu? Picioarele aproape că nu mă mai țin și firul vieții mele se subțiază, încă o clipă și n-o să mai fiu. Și tu ai avut dreptate, femeie, ai avut mai multă dreptate decât mine:

nu există un acolo, nu există niciun acoloși chiar dacă toată viața mea o să merg într-acolo, n-o s-ajung acolo, n-o s-ajung viu. Uite, atât de multe zile au trecut de când am părăsit casa și în zadar, nimic, numai patima a rămas în mine, ca un blestem, să merg încă, să merg…

FEMEIA DIN VÂRFUL TURNULUI:

Jalnică e dreptatea aceea pe care am avut-o mai multă decât tine;

Și tu ai fost mai deștept decât mine, de o mie de ori mai îndrăzneț…

Scoală, mergi și seamănă cu el pe cât poate un viu să semene cu un mort – fără să moară… Naște-l pe el din nou, dar, totodată, omoară-te pe tine aproape pe de-a-ntregul.

Fii ca el, dar numai până acolo unde umbra sfârșitului lui o să cadă peste umbra umbrei existenței tale – iar

acolo, iubitul meu, printre umbre, prin magie, între fiu și tată, el o să-și găsească tihna şi-o să ţi-o găsești și tu.

DUCELE:

Ascult-o, domnul meu (supus al meu care nu-i nimănui supus), ascult-o:

pe rănile unei femei care iubește te poți bizui. Fă acest lucru, că, dacă nu, mă osândești, ne osândești pe amândoi să nu mai fim iarăși – noi, tot alaiul – decât un răgaz ușor în moarte, doar un semn slab, neciteț, în alcătuirea de nepătruns a stâncii dinăuntrul căreia ne-a scos cândva la iveală – dar numai puțin de tot, mai mult ca o aluzie – un sculptor înțelept, dar nu prea îndrăzneţsi, dacă îndrăzneț, atunci nu genial și, chiar dacă genial, mai mult ca sigur nu milostiv.

Mergi, întoarce roata timpului înapoi, dă-i viață iar și mori cu el și naște-te din nou din moartea lui…

BĂRBATUL CARE MERGE:

Numai patima a rămas în mine, ca un blestem, ca o boală:

să merg, să merg încă și încă.

Poate că la un ultim hotar, la care mintea mea nu ajunge încă, o să mă pot apleca şi-o să pot descărca povara asta grea și atunci o să pot face un pas înapoi, nu mai mult, un pas mic cât lumea, o renunțare și o mărturisire: eu sunt aici.

el

e acolo și capătul lumii se află între aici și acolo.

Să stau așa și-atunci, încet-încet, să știu, să mă umplu tot de știința asta, așa cum rana se umple de sânge: asta înseamnă să fii om.

CEI CARE MERG:

Și-n clipa asta, odată cu vorbele astea, în lume

s-a făcut întuneric: o umbră a căzut asupra noastră ca o cruntă lovitură.

Un zid.

Un zid ne stăvilește drumul. Un zid uriaș de stâncă taie, desparte lumea în două. Un zid. Mai înainte el nu era aici, nu era! De o mie de ori am dat de-acum ocol orașului, am urcat și-am coborât colinele astea, pân-am cunoscut în ele fiecăre piatră, fiecare crăpătură în stâncă, și deodată –

un zid.

Poate că n-am băgat noi de seamă?

Poate că am trecut pe lângă el în somn! El nu era aici, nu era! Atunci cum! Atunci cel

A picat din ceri sau a răsărit din pământ

Acum e-aici, e-aici, și, poate…

Oare e cu putinţă? Se poate una ca asta1 Dar nu, domnilor, nu, știința nu admite o ipoteză ca asta! Însă dorul poate că da! Poate că deznădejdea o admite?

Frigul ni se răspândește deodată prin mădulare. O umbră rece a căzut asupra noastră, ne-a despicat lumea ca un topor, ca atunci, așa-i, clipa nenorocirii a fost la fel…

Iar el, numai unul e ca el, cel care merge, cel care e singur, se-apropie de zid. Un pas, încă un pas. Se sperie, îi tremură picioarele, merge și se dă înapoi, față de zid e cât o gânganie…

FEMEIA DIN NĂVOD: Ajunge! Eu mă-ntorc.

DUCELE: Dar încă n-am ajuns… Și poate că acolo e chiar aici, doamna mea, dincolo de zid.

FEMEIA DIN NĂVOD: Află de la mine, domnule duce, că mai departe de locul ăsta n-o să ajungem vii.

DUCELE: Te rog, nu pleca.

FEMEIA DIN NĂVOD: Fă-mă să-nțeleg, domnule duce: îmi ceri să rămân?

DUCELE: Cât timp tu ești aici, eu nu mă tem…

FEMEIA DIN NĂVOD: Dă-mi mâna, ducele meu.

CEI CARE MERG:

Iar el, în fața zidului, cu capul înclinat, ascultă, așteaptă un răspuns, încotro, încotro să meargă, încotro să mergem de-a lungul zidului? Sau, poate, doar să stăm aici și doar s-așteptăm?

Pe cine? Ce?

Și până când?

Merge. Asta e bine, așa e bine, totul se trezește la viață împreună cu el – ridică un picior, pășește, un pas, încă un pas, încă un pas, el merge, merge și calcă, și calcă, și tropăie, el merge pe loc – Pe l o e? Pe viața mea, pășește pe loc, un pas, încă un pas, încă un pas, cu ochii țintă asupra zidului, merge fără să meargă, merge și visează cu ochii deschiși, merge în sinea lui de la el spre sine însuși…

BĂRBATUL CARE MERGE:

Uite, cad, acum o să cad – și nu cad.

Uite, acum inima o să mi se oprească – și nu se oprește…

Și, așa cum se întâmplă întotdeauna cu el, știam – picioarele. Un tremur ușor urcă dinspre gambe, trupul se încordează, capul se înalță încet-încet și se îndreaptă. El merge. El

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ:

Iată, e umbră și ceață, înghețul se-nalță dintr-o groapă întunecată.

Acum, acum o să cad…

CEI CARE MERG:

Și nu cade, și nu se oprește, merge, merge în fața zidului, un pas, încă un pas, încă un pas, un ceas întreg trece, încă un ceas, soarele apune și soarele răsare, o mare slăbiciune e-n mădulare. Umbrele trupurilor noastre sunt înghițite de beznă, mergem, mergem într-acolo…

Și uneori pare că-n el, în zid, se mișcă ceva și gâfâie. Noi nu scoatem o vorbă. Mai mult ca de-orice, ne temem de speranță. La ce așteaptă dincolo de zid nu-ndrăznim să ne gândim.

În zori, ca și-n amurg, trupurile noastre se lungesc, devenim ca niște uriași foarte subțiri, ca niște siluete. Și uneori plutește adânc în noi o fărâmă de ceva auriu, se destramă într-unul și sare la altul, și nici despre asta nu vorbim. Mergem. Mohorâți. În fața noastră, pe-o ieșitură a stâncii, un păianjen țese fire, își desfășoară plasa, străvezie și bine-ntinsă, şi-şi face în ea o adâncitură, ca să se-nchâdă în firidă…

Fețele noastre sunt posomorâte, picioarele noastre lovesc, izbesc pământul, pământul e și el un zid – poate că și cerul de deasupra. Să mergem, să mergem încă, să mergem necontenit, ca să nu fim striviți între ziduri. Un pas, încă un pas, încă un pas, încă unul, ochii ne sunt încețoșați, văd numai gheburi de piatră, de stâncă, buboaie cafenii și cenușii şi-o plasă de păianjen subţire-subţire, care se mișcă în bătaia vântului…

Lumina apusului cade pe zid. Pentru o clipă, aproape că ne farmecă. Lumina asta roșietică și aurie. Lumina asta caldă, împăciuitoare. Din ziua-n care fetița mea s-a înecat, eu adun pentru ea toate clipele de frumusețe și de har. Și

eu, prieteni, de-atunci privesc orice lucru frumos de două ori. Aa, pe cinstea mea, domnule duce, și eu sunt întocmai ca dumneata, numai că mie îmi lipsesc cuvintele pe care dumneata le știi, fiindcă ai avut parte de educație. Dar, doamna mea cea încurcată în năvod, dumneata mă tulburi atât de tare de câte ori vorbești despre fiul dumitale. Ei, ducele meu, asta-i din cauză că mie-mi ies poeziile pe gură de parc-aș vorbi din burtă. Și cu mine e la fel, doamnă, și cu mine: limba doliului meu e poezia.

Priviți!

Acolo – a ieșit o frunză verde. E o minune cum a reușit să-nmugurească și să supravieţuiască aici, în stânca goală și seacă. O muscă se așază pe frunză, își curăță trupul, și-l freacă, îşi lustruiește aripile străvezii…

Mergem încordați, privim musca de parc-ar fi o enigmă – e energică, plină de viață, de pofte; zboară și se așază din nou, s-ar zice că se ține de pozne, numai să aibă grijă să se ferească, așa-i, să-și păzească sufletul de cel din adâncitura plasei, poate că de fapt ea se pregătește de vreun rendez-vous cu un domn muscoi? Sau poate că ea…

Proasto!

Nu…

Ea a atins-o, musca, a atins-o cu marginea aripii, e pierdută…

Asta-i o nenorocire, noi o știm, o știm de îndată, asta-i o nenorocire, degetele ei sunt reci pe buzele noastre, mergem repede, mergem voinicește, firele s-au înfășurat în jurul ei, musca se luptă, încearcă să-și ia zborul și zumzăie de-i cât pe-aci să se zgâlțâie bolta cerului, gura ei e căscată, ce, ce vrei tu să spui? Și ce ai aflat tu acum și nu știai din clipa în care te-ai prăsit?

Și la o zi, două dup-aceea, în amurg, pe jumătate în somn, băgăm de seamă că mersul nostru s-a schimbat. Mergem, pășim repede, cu pielea încrâncenată, de ce oare? Pământul, pe cât se pare, e mai moale… Se desface el oare în brazde și gropi?

Picioarele înțeleg asta înaintea noastră, lovesc în pământ, se-adâncesc, în aer se ridică nori de praf, spinările ni se-ndreaptă, ochii ne sclipesc…

Unul după altul îngenunchem, ne lăsăm la pământ, săpăm în el cu mâinile și cu picioarele și cu unghiile. Săpăm repede, ca niște animale, el freamătă la atingerea mâinilor noastre, iar mâinile noastre sunt deodată ușoare, suple, degetele frământă pământul, tot trupul sapă și se tăvălește-n țărână…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ:

Nevastă-mea, și ea.

Umerii ei frumoși se mișcau, parcă pluteau.

În trupul ei greu de regrete dansa o formă ușoară, care-ncerca să se-ascundă ca un fluture într-o lampă prăfuită… S-a oprit o clipă. Și-a șters fruntea cu mâna.

Am riscat și i-am zâmbit. Mi-a zâmbit. Mi-am mișcat în sus și în jos sprâncenele. A zâmbit iar. M-am întors la săpat. Inima mea, inima mea.

CEI CARE MERG:

Pământul se boltește către noi și se-adâncește singur sub noi, ca și cum ar fi așteptat vreme-ndelungată să fie săpat, să fie săpat așa, să sape în el oameni ca noi – în sfârșit ni s-a găsit o întrebuințare și am simțit deodată cât de mult vrea el, pământul, ca oamenii să se tăvălească pe pământ, să se bucure nebunește împreună cu el, să râdă

către măruntaiele lui – numai lacrimi și sânge și sudoare am vărsat întotdeauna în pământ. Când, spune, când s-a-ntâmplat să râdă un om către măruntaiele pământului?

Umbra zidului se lungește treptat asupra noastră. Ascuțită și rece e umbra, dinții ei de fier ară în noi umbre și noi ne repezim și mai vârtos spre inima pământului, răscolim în el, îi tragem în piept căldura și răsuflarea, iar el… el e mama a tot ce-i viu și, de aceea, și a tot ce-i mort, e îndoliat și e viu, e cald și freamătă în mâinile noastre, ca și cum ne-ar implora să continuăm, să mai scoatem din matcă la lumină ceva din pofta de viață a tinereții îngropate în el, din dulceața copilăriei care, în el, s-a prefăcut în țărână…

CENTAURUL:

Și eu, în temniţa camerei mele, pe masa blestemată a trupului meu, am scris în sfârșit. Ca niște degete răscolind în pământ fărâmițat, așa am scris povestea…

CEI CARE MERG:

Ziua se stinge, zăcem în fața zidului, între tranșee adânci. Cicatricile pe care i le-am pricinuit pământului – din răstimp în răstimp ne scapă câte-o privire grăbită, înfiorată, înspre adâncul lor, iar ochiul fuge de îndată înapoi.

Iar el, cel care merge, se ridică din țărână, ne privește și e ca și cum abia acum i s-au deschis pentru prima oară ochii spre noi, albaștri, luminoși și buni. Și zâmbește cu dragoste către fiecare dintre noi, și parcă și spre cel pe care fiecare dintre noi îl poartă ascuns înăuntrul lui.

Și, fără glas, numai din buze, șoptește:

Mulțumesc.

Apoi se întoarce şi-şi dă jos, unul după altul,

veșmintele și iată-l gol. Atât de alb îi e trupul. Atât de omenesc.

Și coboară în groapa pe care-a săpat-o, și stă culcat pe spate, şi-şi pune mâinile de-o parte și de alta a trupului, și închide ochii.

Noi ne ridicăm și stăm în picioare. Vine o clipă când timpul, deodată, nu mai are răbdare, se zorește; cizmarul și nevasta lui îl ajută pe bătrânul profesor să se descalțe; femeia prinsă în năvod și prietenul ei, ducele, descâlcesc mână-n mână, cu degete dibace – ea dinăuntru, el din afară – încurcătura de frânghii în care e prins trupul ei, iar cel care notează tot ce se întâmplă și nevastă-sa se grăbesc să se ajute unul pe altul în tăcere, să-și dea jos veșmintele zdrențuite, și-amândoi sunt emoționați, agitați, și par deodată atât de tineri amândoi.

Stăm cu toții goi, despărțiți unul de altul prin privire. Și fiecare dintre noi e iarăși singur

Și fiecare se pleacă peste groapa lui, și fiecare coboară în mormântul lui.

Atunci, iute și-nverșunată ca o pasăre de pradă, s-a înfipt în noi noaptea.

CENTAURUL:

Abia acum pricep.

Nu pe fiu îl urnește din loc tatăl, nu pe fiu-meu îl fac eu în felul ăsta să respire și să freamăte. Mie însumi îmi fac eu vrăji prin cuvinte, prin viziuni, prin personaje ca niște sperietori lipite cu paie și lut – și cu-nțelepciune de biet muritor, ca să dăinuiesc și să nu-mpietresc.

Ca să dăinuiesc și să nu-mpietresc.

Și respirația mea, ea e cea care se taie în albul rece dintre un cuvânt și altul. Acesta sunt eu, eu mă zvârcolesc,

pradă colților absolutului.

Pentru mine însumi, numai pentru sufletul meu mă lupt eu aici cu tot ce nimicește, cu tot ce-nnegurează, cu tot ce-mputinează.

Toată viața, 7

toată viața mea e-acum în vârful condeiului.

BĂRBATUL CARE MERGE:

Era o tăcere de mormânt.

Zăceam culcat, cu mâinile și picioarele înlănțuite de singurătate: tristețe de om pus în pământ.

Din depărtări se rostogoleau voci liniștite ale nopții, nori grei și joși suflau spre mine, ascunzând ochilor mei cerul. Pereții gropii se-apropiau de mine, se-nchideau deasupra mea. Pământul cercetează, simțeam eu, socotește, cumpănește cum să mă mistuie în adâncul lui.

NEVASTA CELUI CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ:

O să fim pedepsiți. Am tremurat de frig și frică. Mă gândeam:

nu-i îngăduit ca oamenii să facă așa ceva. Mă gândeam la măscăriciul meu iubit și nefericit, culcat atât de-aproape de mine în culcuș de pământ. Și tot timpul simțeam sânge, sânge picurând din mine, prelingându-se în pământ, ajungând până la el, strecurându-se în vinele lui, întorcându-se din nou în mine și amestecându-se cu-al meu – și-acum el e sângele nostru, și-acum el e sângele ei, și amândoi o plămădim din nou din sânge și pământ.

Și m-a cuprins amețeala și toropeala, și deodată mi-a fost ușor, ca și cum timpul însuși și-ar fi slăbit mușcătura. Am respirat. Încet, încet, am respirat. De-atunci nu mai respirasem așa.

N-am respirat așa de când sunt. Am tras în piept miezul ființei mele și el s-a întors la mine ca un dans grațios…

BĂRBATUL CARE MERGE:

M-am deșteptat apoi din visuri nebune, pe care nu le mai țineam minte.

Cerul se limpezise și zidul se înălța spre tării, tăindu-le-n două.

Nu-mi auzeam vecinii, și ei în pământ, și nu știam dacă mai erau pe-aproape, dacă n-au fugit. Mi-era frig. Dar vârfurile degetelor mele se tânguiau și frigeau; eu nu voi mai fi – pulsa în ele. Ele mugeau pe zece voci diferite, îngemănate într-un cor bucuros și vesel: c-i-n-d-v-a e-u nu v-o-i m-a-i f-i, e-u nu v-o-i f-i!

Și, deodată, dinăuntrul lui „nu voi mai fi”, mi s-a făcut poftă să fiu. Am știut cât de mult am fost, cât am fost, până-n vârful degetelor am știut.

Era minunat să-mi amintesc, să știu:

cât de mult am fost și cât de mult n-o să mai fiu.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ:

De-aș putea uita numele tău, fetița mea, melodia numelui tău în gura mea, dulceața care se răspândea atunci în tot trupul meu.

Erai atât de mică și-atât demult e-n tine de uitat și trebuie să nu doresc nimic din ce era al tău și nici pe tine însăți…

DUCELE: Cine-i acolo? Mi se pare că am recunoscut vocea măscăriciului meu.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Într-adevăr, domnule duce, e sluga dumitale.

DUCELE: Prietenul meu de suflet.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: A trecut mult timp de-atunci.

DUCELE: Mai bine de treisprezece ani, de când te-ai condamnat la exilul ăsta îngrozitor. Acum povestește-mi despre fetița ta.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Nu pot, Înălţimea Ta. În ziua în care s-a întâmplat nenorocirea mi-ai poruncit s-o uit.

DUCELE: Prietenul meu iubit, cine știe mai bine decât tine că o asemenea poruncă nici măcar nu putea să-mi treacă prin minte? Povestește-mi despre fetița ta.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ: Nu, nu, domnule duce, nu pot. Porunca dumitale are o putere prea mare asupra mea!

DUCELE: Dacă așa stau lucrurile, măscăriciule, îți ordon: fă-o uitată!

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ:

Uit părul ei scurt și subțire.

Uit degetele ei trandafirii, aproape străvezii. Uit c-a fost copila mea răsfățată și gingașă. Uit cum era…

Cum te supărai dacă uitam să despart în farfurie omleta de salată și când te spălam în baie, țipai de bucurie și loveai apa cu mânuțele-amândouă și eu te scoteam din apă și-ți înveleam trupul cu un prosop moale și-ntrebam: cine e făptura ciudată care se-ascunde aici înăuntru?

CENTAURUL: Prietenul meu, cel care notează tot ce se întâmplă, a vorbit și-a tot vorbit. Din el a țâșnit un izvor de uitări. Am privit de la fereastra mea către orizont. Am văzut între două coline șesul cel mare și pustiu în care au

fost săpate tranșeele. În aer era o pânză de stropi care sclipea în lumina stelelor. Un singur copac uriaşi rămuros se legăna încetișor în vânt, ca dând sau luând binețe.

Și-atunci o umbră s-a mișcat deodată peste șes. Era o femeie, care s-a eliberat și a ieșit din pământ. A făcut câțiva pași, încet, greoi. S-a oprit, s-a cuprins cu brațele. Și-a înclinat puțin capul.

NEVASTA CELUI CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ:

Cine-o s-o existe, cine-o s-o strângă-n brațe dacă nu o să-i învelim noi doi cu trupurile noastre întregimea deșartă dinăuntrul ei?

CENTAURUL: A privit în jurul ei, a privit îndelung zidul, apoi a coborât și-a fost înghițită de pământ în șanțul de lângă ea. Peste o clipă sau două am zărit un carnet azvârlit de-acolo cu o forță neobișnuită: a zburat o clipă prin aer, s-a înfoiat și a străfulgerat în întuneric cu foile lui albe, apoi s-a stins.

BĂRBATUL CARE MERGE:

Mă gândeam la fiii pământului, cei de lângă mine. Mă gândeam la fiul meu. De la căldura trupului meu, pământulse-ncălzise puțin.

Vorbeam cu fiul meu în sinea mea.

Cel puțin nu ne-am despărțit supărați – i-am spus – și nu ne purtăm pică.

Ne-ai iubit și erai iubit și știai că ești iubit.

Stelele clipeau deasupra mea. I-am spus: pot să te rog ceva?

Vreau să-nvăț să despart amintirea de durere. Sau cel puțin o parte din ea, cât se poate, ca să nu fie tot trecutul atât de îmbibat de durere.

Așa aș putea și să-mi amintesc mai des de tine, înțelegi: n-o să-mi fie teamă de fiecare dată de arsura amintirii.

Și-am mai spus: trebuie să mă despart de tine. Nu mă-nțelege greșit (am simțit până-n măduva oaselor împunsătura durerii care l-a străbătut): trebuie să ne depărtăm doar la distanța care-ar îngădui pieptului să se umfle cât pentru o respirație întreagă.

Și-am zâmbit, fiindcă mi-am amintit că asta ceruse și bătrânul profesor. Și marea cerurilor a șușotit ceva și s-a rotunjit ca un surâs acolo, deasupra mea. Cineva poate că m-a înțeles.

Sau m-a simţit.

Am respirat, am tras în piept tot cuprinsul nopții. Cerul nu mă apăsa, nici pământul și nici eu însumi. Și nici tu.

Tu…

Tu

unde ești?

NEVASTA CELUI CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ:

Poate că acum nu mai trebuie s-ajung la capătul tuturor drumurilor, la locul de pe urmă?

Poate că însuși mersul ăsta e și enigma, și, totodată, dezlegarea ei?

Poate că nu există un „acolo”, fetița mea, poate că de-acum nu mai există nici „tu”?

Dar atunci când sunt culcată uite-așa, în pântecele pământului, și pentru o clipă durerile se sting în mine, simt deodată și știu cum viața și moartea, ele însele, se fac în mine, încet-încet, totuna, se topesc împreună într-o licoare

ce desfată ca nicio alta (vai, cum de mi-a ieșit pe gură un gând atât de-ngrozitor?), până când, ca noaptea și ziua sau ca iarna și vara, care se-ntâlnesc la echinox, ele se-amestecă în mine cu o precizie și o înțelepciune care s-au dobândit, vai, cu prețul vieții tale…

Nu, nu!

Asta-i un târg amar și dezgustător, dar, copila mea – lasă-mă să-ți spun, că, de nu, o să-nnebunesc, acum, pentru prima oară, știu nu numai care-i înțelesul morții, ci și ce este viața și văd chiar mai mult decât atât…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ:

Cum stau viața și moartea față în față!

Cum îşi gânguresc ele una alteia!

Cum se ating ele, cum se împletesc ele una cu alta la rădăcina goliciunii lor!

Cum pritocesc ele necontenit, toarnă și varsă dintr-una într-alta, una în cealaltă, ca doi îndrăgostiți, ca o pereche, seva ființei lor!

NEVASTA CELUI CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ:

Se subțiază una cu alta, și eu sunt la fel acum, ca un râu în care s-au întâlnit și s-au contopit două pâraie, și n-am știut, nu ca acum, n-am știut că viața, în deplinătatea „este”-ului ei, se trăiește, se simte doar acolo, pe linia de hotar…

Și-i ca și cum n-aș fi trăit încă nicicând, și-i ca și cum nimic din tot ce mi s-a întâmplat nu mi s-ar fi întâmplat cu-adevărat până când tu, fetița mea, până când tu

CEI CARE MERG:

S-a făcut dimineață. Nori subțiri și roșii cutreierau

cerul.

Ne-am sculat încet din morminte, am stat în pielea goală în fața zidului și ne-am închipuit din nou că-l trece un fior, îl trece iar și iar pe toată înălțimea și lungimea lui, ca unduirea unui val străveziu, și n-am putut vorbi, ni s-a tăiat răsuflarea: un zid de stâncă gros, dar și-atât de zgomotos.

MOAȘA:

Chipuri…

NEVASTA CELUI CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ:

Acolo, în zid, în pietre, văd ai mu…

Chipuri…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ:

Nu, scumpa mea, uită-te-ncoace, la mine, aici e chipul, trupul cel cald, cel viu, iar acolo – acolo nu-i decât chip van, născut din alean.

NEVASTA CELUI CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN ORAȘ:

Chipul unei femei tinere sau al unui bărbat sau al unui flăcău…

DUCELE:

Și ăsta se mișcă și-i mlădios și viu.

MOAȘA:

Visez, sigur că visez.

Dumnezeule mare, e-un adolescent acolo? Sau un băiețel?

Sau poate o fetiță?

Fetiță, fet-ttiță, te rog, uită-te la mine…

CIZMARUL:

Ca-n ceară moale sunt ei întipăriți sau ca-n piele.

BĂTRÂNUL PROFESOR DE MATEMATICĂ:

Sau ca-n cugetare, sau ca-n vis… Nu, nu, nu greșesc: văd un chip de om.

CEI CARE MERG:

Am văzut un copil, un chip de copil, pentru o singură clipă, nălucirea frunții lui, a bărbiei lui ascuțite… Am tresărit și copilul a tresărit și el. Valuri, cioburi de forme curgeau înăuntrul pietrelor și dădeau în ele viață unui basorelief vioi, fără astâmpăr…

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ:

Sau așa i se pare numai unei inimi care tânjește?

Care înnebunește?

CEI CARE MERG:

Să fie oare asta doar o mică umflătură în stâncă sau e năsucul unui copil? Și gura lui, oare-a căscat gura ori s-a schimonosit într-o strâmbătură? Sau e doar o așchie de stâncă între peșteri?

O fetiță? Fetiță era ce s-a ivit deasupra lui și de-acum nu mai e? O să se-ntoarcă oare?

O licărire de fetiță a plutit prin aer și-a pierit, parc-a bătut o clipă, mititica, la ușile realității – și s-a îngrozit…

Și ea încă nu s-a topit și, sub ochii noștri, chipul copilului se schimbă, devine fața unui adolescent, prelungă, subțire și fină.

Și profilul lui se răsucește către noi încet, c-o uluire fără margini.

Și el îşi îndreaptă privirea spre noi, și cele două sprâncene ale lui sunt ca două arcuri moi în piatră. Iar cei doi ochi ai lui – două scobituri negre.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ:

De la o clipă la alta îşi ies din minți. Priviți, oameni buni, priviți: acesta e un zid!

Blocuri de stâncă! Și chipurile pe care le văd ochii voștri sunt doar o amăgire produsă de lumină, scamatorii cu umbră și piatră…

CEI CARE MERG:

Dar ele sunt atât de pline de vitalitate! Sunt străfulgerate de zâmbete, de mirări, de tristeți, ca și cum aceste chipuri care tânjesc deznădăjduite vor să-ncerce pentru o ultimă oară toate expresiile și să-ncerce atunci în felul ăsta cât e de aspru gustul simţămintelor care le-au fost refuzate.

Inimile noastre băteau, sufletele noastre se căzneau, gemeau să iasă, să scape din temniţa lor, să se mute de-aici acolo… Le cuprinsese nebunia.

Sufletele noastre erau ca niște berze și cocori zăvorâți în cușcă atunci când pe cerul senin trece un stol de păsări, în drumul lui spre casă.

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ:

Asta-i tânjirea, n-am nici o-ndoială, ăsta e dorul care smintește treptat și mintea mea. Ascultați-mă, ascultați-mă: tânjirea, numai ea e cea care-i sapă în piatră pe cei dragi drept vii, precum cei care licăresc, da, acolo, priviți, acolo! în ieșiturile stâncii.

CEI CARE MERG:

Și, mai mult ca orice – gurile.

Se mișcă. Se mișcă întruna, se cască și se sfârtecă, se schimonosesc și se țuguiază… Poate că spun rugăciuni?

Către cine?

Sau blestemă?

Pe cine?

CENTAURUL: Fir-ar a dracului de treabă, de-aș putea să fiu cu ei! De-aș fi acolo și n-aș̦ș̦edea aici, să scriu și iar să scriu! L-aș împunge și l-aș izbi, l-aș sparge, aș dărâma zidul ăsta, l-aș străpunge, aș năvăli înăuntru și-aș…

CEI CARE MERG:

Și trupul lor, și el e oare împins, și el trudește oare să se-apropie de zid? Se războiește? Cu cine?

Cu ce? Sau se luptă din răsputeri să-și taie cale înapoi aici?

CEL CARE NOTEAZĂ TOT CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎNORAȘ:

Sau ca un copil mititel, care abia s-a trezit din somn și încă e zăpăcit și cufundat în visul lui și lovește în pieptul maică-sii, se lipește de ea și o lovește cu pumnii, o lovește cu pumnii şi-o strânge în brațe…

CEI CARE MERG:

Am văzut un braț, un umăr îngust și plăpând, un genunchi, doi genunchi, și doi muguri au plesnit, s-au prefăcut în delușoare, sânii unei fetișcane, ascuțiți. Deasupra lor era o față care s-a transformat încet într-o față zâmbitoare de flăcău, și perechea de sâni s-a prefăcut în fețe de prunci, o fetiță și-un băiețel… Palme prelungi au cuprins fața flăcăului și zece degete subțiri s-au desfăcut ca un buchet în jurul ei.

Nasul lui părea strivit de întunericul din geamul ferestrei pe când el încerca să răzbată cu privirea prin hățișul beznei.

Oare-a încercat? Oare-au încercat să ne cheme? Sau

să ne prevină?

Poate că de-acolo și noi părem, doar niște trăsături nelămurite, vagi, luptându-ne să ne desprindem din blocul opac și surd de stâncă…

Groaza, ne-a năpădit groaza. Încă puțin și totul o să se topească, totul; acum, acum o s-alergăm, o să ne-ngropăm fețele în zid, o să-l crăpăm, o să-i tragem de acolo, o să-i smulgem de acolo…

Am înghețat. Nu ne-am clintit din loc! Dacă le-am vorbi, ne gândeam, le-am spune ce nu le-am spus pe când trăiau sau am striga peste buzele golului sfâșiat în noi, golul prin care viața noastră se scurge în bătăi puternice de inimă.

CENTAURUL: Bărbatul care merge a căzut deodată în genunchi în fața zidului și a șoptit numele fiului lui. L-a șoptit fără glas, se vedeau numai o gură căscată și doi ochi mijiți, iar eu, în camera mea îndepărtată, am simțit cum un tăiș ascuțit zboară de-acolo către mine și mă spintecă și, în leșinul durerii mele dulci, am auzit în spatele meu, din mijlocul grămezilor de lucruri, vocea unui copil mic spunând încetișor, într-un mormăit firav…

UN GLAS DE COPIL:

Este suflare este suflare în durere este suflare.

CENTAURUL: M-am ridicat și m-am proptit pe picioare. M-am preumblat prin odaie încolo și-ncoace.

Am ridicat de pe jos un lucru, nu mai știu care, și l-am atins, și l-am mângâiat, și mi l-am apropiat de buze. Apoi m-am întors și-am stat la fereastră. Cu ajutorul binoclului pe care l-am găsit într-una din grămezi, puteam să văd foarte bine: șoapta bărbatului care merge parcă i-ar fi secerat și pe cei care mergeau după el. La fel ca el, au

căzut și ei în genunchi, moașa și cizmarul, bătrânul profesor și femeia care drege năvoade și ducele, cel care notează tot ce se întâmplă în oraşi nevastă-sa. Și fiecare dintre ei, fiecare dintre noi, l-a chemat pe copilul lui și i-a șoptit:

CEI CARE MERG:

Lili…

Adam?… Lili a mea cea mică… Michael… aaa, copilul meu, comoara mea, comoara mea pierdută… Hatinah, Hannah, privește încoace… iartă-mă, Michael, că te-am bătut… Adam, eu sunt tata… Ui… fărâma mea de viață…

Ne-am trezit zăcând pe pământ și zidul nu mai stătea în picioare. Poate că nici n-a fost vreodată acolo. Poate că nimic din tot ce-am văzut n-a fost adevărat.

Și numai un gând ciudat, tainic și sfredelitor ne-a străbătut atunci pe toți, ca și cum cineva ne-ar fi cusut laolaltă c-un singur fir:

poate că în clipa în care bărbatul acela s-a ridicat în picioare în bucătăria cea mică și i-a spus nevesti-sii, eu trebuie să plec, trebuie să mă duc acolo –

poate că în clipa aceea s-a mișcat ceva și acolo.

Și când a-nceput bărbatul acela să meargă în jurul lui însuși în cerc au început să se îndrepte încoace, la locul întâlnirii.

Acum ni i-am închipuit nițel gârboviți, stinși, întorcându-se încet-încet la locul lor.

BĂRBATUL CARE MERGE:

Iar el, el însuși, el a murit, înțeleg, aproape că-nțeleg sensul sunetelor: copilul a murit, recunosc astfel că-n aceste cuvinte e un adevăr. El a murit, el a murit, dar moartea lui, moartea lui n-a murit.

Pe lângă casa lui, și ei, acolo.

CENTAURUL:

Și-atâta doar, mi se rupe inimă, dragul meu drag, la gândul că eu…

Că-i cu putinţă… Că am găsit pentru asta cuvinte.

(aprilie 2009 – mai 2011)

1. Citat din poezia lui Rainer Maria Rilke „Orpheus. Eurydike. Hermes1 11: „Wie cine Frucht von Sussigkeit